

Postoje Čechů vůči lidem jiného etnika či rasy na základě jejich vzdělání

Natálie Druláková

Bakalářská práce
2022

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Natálie Druláková**
Osobní číslo: **H18069**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Postoje Čechů vůči lidem jiného etnika či rasy na základě jejich vzdělání**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti kulturní antropologie, multikulturní výchovy, pedagogické antropologie a sociální pedagogiky.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

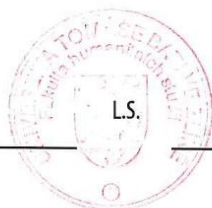
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
- JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka, Thomas Hylland ERIKSEN, Gunnar HAALAND, Miroslav HROCH a Marek JAKOUBEK, 2020. Etnické skupiny, hranice a identity. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, Etnologická řada. ISBN 978-80-7325-527-5.
- KREJČÍ PREISSOVÁ, Andrea, 2016. Za hranice multikulturalismu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4966-1.
- PRŮCHA, Jan, 2007. Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]. 2., rozš. vyd. Praha: Portál, Psychologie (Portál). ISBN 978-80-7367-280-5.
- PRŮCHA, Jan, 2011. Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-502-2.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **19. ledna 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 19. ledna 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo - bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před

konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, o pisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije -li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není -li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce zjišťuje postoje Čechů vůči lidem jiného etnika či rasy na základě jejich vzdělání. Teoretická část práce shrnuje základní pojmy týkající se národností, etnik, ras, postojů, stereotypů a v neposlední řadě multikulturní výchovu ve vzdělávání. Praktická část je zaměřena na kvantitativní výzkum, který obsahuje výsledky dotazníkového šetření a interpretaci získaných dat. V závěru bakalářské práce jsou zodpovězeny výzkumné otázky, dále je zjištěno, zda byly naplněny výzkumné cíle a ověřeny hypotézy, které vypovídají o tom, zda existuje souvislost mezi úrovní dosaženého vzdělání a postoji Čechů vůči lidem jiného etnika či rasy.

Klíčová slova: postoje, etnikum, rasa, vzdělání, kultura, stereotypy, multikulturní výchova

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on the attitudes of Czechs towards people of other ethnicities or races on the basis of their education. The theoretical part summarises basic terms related to nationalities, ethnicities, races, attitudes, stereotypes and, last but not least, multicultural education in schools. The practical part of the thesis uses quantitative research methods, provides the results of a survey and interprets the obtained data. The conclusion answers the research questions and determines whether the research objectives have been met and the hypotheses about the connection between the achieved level of education and Czech people's attitudes towards members of other ethnicities and races verified.

Keywords: attitudes, ethnicity, race, education, culture, stereotypes, multicultural education

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DEFINOVÁNÍ POJMŮ	12
1.1 NÁROD	12
1.2 NÁRODNOST	12
1.3 ETNICITA	13
1.4 RASY	14
1.5 POSTOJE.....	15
1.6 STEREOTYPY A PŘEDSUDEKY.....	15
1.7 KULTURA.....	15
1.7.1 Akulturace	16
1.7.2 Enkulturace	16
1.7.3 Asimilace	17
1.8 MULTIKULTURALISMUS.....	17
1.9 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA.....	17
2 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA VE VZDĚLÁVÁNÍ.....	19
2.1 CÍLE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY.....	20
2.2 PROBLÉMY S NAPLŇOVÁNÍM CÍLŮ MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY.....	21
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	23
3 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	24
3.1 DRUH VÝZKUMU	24
3.2 CÍLE VÝZKUMU	25
3.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	25
3.4 HYPOTÉZY	26
3.5 METODA SBĚRU DAT	26
3.6 VÝZKUMNÝ SOUBOR A ZPŮSOB JEHO VÝBĚRU	27
4 VÝSLEDKY VÝZKUMU	28
4.1 PRVNÍ ČÁST.....	28
4.2 DRUHÁ ČÁST.....	48
4.2.1 Postoje respondentů k Vietnamcům podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání	48
4.2.2 Postoje respondentů k Romům podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání	50

4.2.3	Postoje respondentů ke Slovákům podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání	53
4.2.4	Postoje respondentů k Maďarům podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání	56
4.2.5	Postoje respondentů k Ukrajincům podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání	60
4.2.6	Postoje respondentů k Afroameričanům podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání	62
4.3	ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	65
4.4	OVĚŘOVÁNÍ HYPOTÉZ	68
5	SHRNUTÍ VÝZKUMU	70
	ZÁVĚR	71
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	72
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	75
	SEZNAM GRAFŮ.....	76
	SEZNAM PŘÍLOH	78

ÚVOD

V bakalářské práci se budeme zaměřovat na postoje Čechů vůči lidem jiného etnika či rasy na základě jejich vzdělání. Konkrétně se budeme zaměřovat na spojitost mezi úrovní dosaženého vzdělání Čechů a jejich postoji k lidem odlišného etnika či rasy.

Toto téma jsem si zvolila, protože se každý den setkávám s lidmi, kteří mají různé postoje vůči cizincům, lidem jiného etnika, popřípadě rasy. Zdá se mi zajímavé, jak se tyto postoje mohou lišit. A jelikož neznám dosažené vzdělání všech lidí, se kterými se setkávám, chci zjistit, zda úroveň vzdělání mělo na jejich postoje vliv. Chci zjistit, zda lidé s vyšší úrovní vzdělání mají více pozitivní postoje k cizincům, lidem jiného etnika či rasy než lidé, kteří mají nižší úroveň vzdělání.

V teoretické části se primárně zaměříme na pojmy etnikum, národnost a národnostní menšiny, rasa a rasismus, postoje, předsudky a stereotypy, ale také pojmy spojené s kulturou, multikulturalismem, akulturací, asimilací apod. Jednotlivé kapitoly popisují a vysvětlují zmíněné pojmy a pojmy s nimi spojené, citují postoje různých autorů, odkazují na oficiální zdroje. Do teoretické části také zahrneme problematiku multikulturní výchovy ve vzdělávání.

Velmi se těším na výsledky výzkumu, protože nedokážu dopředu odhadnout, jaké budou.

Praktická část bude zaměřena na popis druhu výzkumu, jeho charakteristické prvky, stanovení výzkumného cíle a výzkumných otázek, popis výzkumného vzorku, určení nulové a alternativní hypotézy. Dále také v praktické části bude uveden průběh výzkumu, statistiky uvedené jak v textové, tak grafické podobě, a v neposlední řadě také výsledky výzkumu. Nesmíme opomenout také zodpovězení výzkumných otázek, a to, zda byly naplněny výzkumné cíle.

Mé postoje se odvíjejí spíše od osobních zkušeností s lidmi jiného etnika či rasy než od teoretických znalostí, které jsem získala během studia, které obsahovalo i multikulturní výchovu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DEFINOVÁNÍ POJMŮ

První kapitola bude zaměřena na definování základních pojmů, které je důležité znát pro pochopení problematiky, kterou se tato bakalářská práce zabývá.

1.1 Národ

Průcha (2011, s. 29) ve své knize popisuje problém, který se týká dvou pojmů – národ a národnost. Podle Průchy lze pojem národ chápat dvěma způsoby. Národ ve smyslu etnickém a národ ve smyslu politickém. Ve smyslu etnickém je národ popisován jako skupina lidí, která má společný jazyk, historii, tradice a zvyky, ale také společné území a národní hospodářství. V druhém smyslu, a to politickém, je národ chápán pouze jako skupina občanů určitého státu neboli společenství lidí, kteří mají státní příslušnost k tomuto danému státu. Průcha také poukazuje na to, že chápání pojmu národ je v každé zemi individuální. Zatím co v českém jazyce se tyto pojmy spojují s etnickým pojetím, ne se státní příslušností, například ve francouzštině nebo angličtině jsou tyto pojmy spojovány se státním občanstvím.

Rozdíl mezi etnickou skupinou a národem je ten, že národ má plnou nebo téměř plnou sociální skladbu, která odpovídá moderní kapitalistické společnosti, do které řadíme nejen podnikatele, ale i akademické elity a další. (Jakoubková Budilová a kol., 2021, s. 109)

1.2 Národnost

Národnost je chápána v České republice jako označení příslušnosti k etnickému národu, nikoliv politickému. Definici pojmu národnostní menšina můžeme najít přímo v zákoně, který se zabývá právy příslušníků národnostních menšin. (Jakoubková Budilová a Hirt, 2005, s. 11)

Národnost můžeme popsat jako příslušnost jedince k určitému národu. Je více způsobů, jak určovat národnost, ale vždy je to od jedinceva narození. Prvním způsobem určení národnosti je podle národnosti rodičů. Druhým způsobem, jak určit národnost jedince, je podle oblasti nebo státu, kde se narodil, popřípadě tam žil od narození. (Malina, 2011).

Národnostní menšina

V České republice máme pojem „národnostní menšina“ přímo definovaný v zákoně. Tímto pojmem se přímo zabývá zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů a definuje jej takto:

„Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.“ (Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů)

„Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“ (Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů)

1.3 Etnicita

Gunnar Haaland v knize *Etnické skupiny, hranice a identity* popisuje původ slova „etnický“, které vzniklo z řeckého slova „ethnos“. Toto slovo bylo v historii spojováno s různými významy. Převážně šlo ale o kontrast mezi dominantní (civilizovanou) většinou a (barbarskými) menšinami. (Jakoubková Budilová a kol., 2021, s. 65)

Etnicitu můžeme definovat takto: *„Etnicita je souhrn kulturních, rasových, jazykových, a teritoriálních faktorů, historických osudů a představ o společném původu, formujících etnické vědomí člověka, jako etnickou identitu.“ (Průcha, 2011, s. 24)*

Malina (2011) definuje etnicitu velmi podobným způsobem jako Průcha, a to jako souhrn znaků, do kterých se řadí na příklad kulturní hodnoty, normy, jazyk apod., které jsou charakteristické pro etnikum a odlišují toto etnikum od etnik jiných. Také tvrdí, že ve všech společnostech můžeme nalézt spojitost mezi etnickými odlišnostmi a mocenskými či majetkovými rozdíly. Tyto rozdíly jsou nejvíce výrazné ve společnostech, kde jsou etnické hranice podmíněny rasově.

Etnikum

Průcha (2011, s. 24) se vyjadřuje o etniku jako o souhrnu lidí se společným původem a jazykem, kteří mají společnou kulturu. Podle Průchy se také často v praxi pojem „etnikum“ ztotožňuje s pojmem národnost, například při sčítání obyvatelstva.

U etnika existují rysy (sjednocující, poznávací), do kterých můžeme zařadit jazyk, rasu, náboženství apod., ale v demografické praxi znakem, který určuje etnikum, je etnické sebeuvědomění. (Malina, 2011).

1.4 Rasy

Pojem rasa pochází z italštiny ze slova „razza“, které znamená rod, či druh, z francouzštiny ze slova „race“, kde toto slovo mělo význam plemeno, rasa, popřípadě rod, kmen, původ nebo pokolení. V češtině se začal používat termín „rasa“ ve 20. století. V tomto případě byl výraz přejat z němčiny a byl počeštěn na plemeno. Rasy používáme k tradičnímu rozdělení lidské populace na základě rozdílných tělesných vlastností. (Malina, 2011)

Pojem rasa je používám v biologii člověka, a to především ve fyzické antropologii. Tento pojem se vyvinul díky rozvoji srovnávací anatomie. Věda se snažila upřesnit, že člověk jako druh (*homo sapiens*) není jednotný, ale má různé znaky, jako je barva kůže, očí, vlasů, také různé tvary lebky a obličej, ale také odlišná výška a tělesné proporce. (Průcha, 2007, s. 62)

Rasismus

Existuje velké množství definic pojem rasismus. Průcha (2011, s. 39) definuje rasismus takto: „*Rasismus je souhrnné označení pro takové jednání, které překračuje pouhé vnímání rasových odlišností a přetváří se v nepřátelské aktivity vůči příslušníkům jiné rasy, jež se projevují v diskriminaci, v agresivním chování (neverbálním i fyzickém) či násilí.*“

Průcha (2011, s. 39) ve své knize Multikulturní výchova příručka (nejen) pro učitele popisuje také nesprávné používání slova rasismus. Podle Průchy je pojem rasismus v České republice používám nepřesně, dokonce i nadbytečně. Upozorňuje také na to, že některé stereotypy a předsudky vůči některým skupinám jsou označovány za rasismus nebo rasovou diskriminaci, Tato označení však nejsou správná, protože za rasovou diskriminaci či rasismus se považuje až jednání, které poškozují příslušníky jiných etnických či rasových skupin.

„*O rasismu se tedy může mluvit jen tam, kde dochází k přímému ohrožování jedné rasové skupiny ze strany jiné rasové skupiny.*“ (Průcha, 2011, s. 39)

Ale nejen Průcha se zmiňuje o rasismu. Malina (2011) se v Encyklopedii antropologie vyjadřuje o rasismu jako o postoji, který je založen na ospravedlňování, reprodukci či úsilí o dosažení nerovného rozdělení moci (politické, ekonomické i symbolické). Toto rozdělení

pak probíhá na základě vybraných lidských tělesných znaků, které jsou přisuzovány určitým lidským rasovým skupinám.

1.5 Postoje

Postoje jsou popisovány jako predispozice ať už k pozitivní nebo negativní reakci na určitý objekt. Postoje se utváří v průběhu vývoje jedince, ale také při socializaci jedince, a to ve výchovných interakcích a spontánním sociálním učení. Můžeme tedy říct, že postoje jsou nejen naučené, ale i současně stabilní. Postoje mají tři roviny: kognitivní, behaviorální a emocionální. Rozdíl mezi postoji a názory je ten, že postoje obsahují také hodnotící složku a vyvolávají v nás pocity, které se vážou k určité věci. Nejedná se tedy o jen domněle pravdivé výroky. (Preissová Krejčí, 2016, s. 21)

1.6 Stereotypy a předsudky

Stereotypy a předsudky bychom mohli označit za představy, názory nebo postoje, které někteří jednotlivci či skupiny zaujímají vůči lidem patřícím k určitým skupinám nebo k sobě samým (autostereotypy). (Průcha, 2007, s. 67)

Hartl a Hartlová (2000, s. 464) ve své knize Psychologický slovník definují pojem předsudek takto: „*Předsudek – předpojatost, názorová strnulost: emočně nabitý, kriticky nezhodnocený úsudek a z něj plynoucí postoj, názor přijatý jedincem nebo skupinou.*“

Preissová a Šotola (2012, s. 156–157) označují předsudek za (obvykle negativní) vlastnost, kterou lidem předem přisuzujeme bez toho, aniž bychom je znali. Předsudek bývá také někdy popisován jako negativní stereotyp. Jeho součástí je záporné hodnocení anebo přímo odsouzení daného člověka či věci. Jde o antipatii, která vzniká kvůli chybnému a strnulému zevšeobecnování. Předsudky lze vyjadřovat buď slovně a veřejně, nebo je můžeme jen pociťovat. Předsudky bývají často mířeny proti určité skupině jako celku anebo proti jednotlivému člověku, a to z důvodu, že je této skupiny součástí.

1.7 Kultura

Slovo kultura může mít více než jeden či dva významy. Avšak kultura ve významu, který se týká tématu této bakalářské práce, tu Malina (2011) popisuje dvěma způsoby. Prvním způsobem popisuje kulturu jako soubor materiálních a duchovních hodnot, které byly vytvořeny lidstvem a stále vytvářeny jsou a budou.

Průcha (2007, s. 45) tvrdí, že kultura se dá definovat mnoha způsoby, ale v zásadě se tato pojetí kultury dělí na dvě skupiny – širší a užší pojetí pojmu kultura. V širším pojetí má kultura být tvořena vším, co lidstvo vytváří. Do toho zahrnujeme nejen materiální výtvořy neboli artefakty, jako jsou obydlí, oblečení, nástroje a podobně, ale také výtvořy duchovní, do kterých můžeme zařadit například náboženství, umění, tradice, práva, zvyky, morálku a další. Když se zaměříme na pojetí užší, tak se budeme věnovat převážně projevům chování lidí. K tomu je totiž vztahován pojem kultura v užším slova smyslu. Jde o kulturu určitého společenství, o jeho zvyky, symboly, tradice, hodnoty či komunikaci a jazykové rituály.

Preissova Krejčí (2016, s. 35) definuje kulturu takto: „*Kultura je komplexní celek, který zahrnuje vědomosti, víru, umění, morálku, zákony, zvyky a všechny další schopnosti a návyky, které si osvojuje člen dané společnosti.*“ V rámci kultury tedy není podstatné biologické dědictví, ale to, že jedinec vyrůstá v určité společnosti, v rámci níž je vystaven specifickým kulturním tradicím.

1.7.1 Akulturace

Hartl (2004, s. 13) ve své knize Stručný psychologický slovník definuje pojem akulturace takto: „*Akulturace – proces, v němž přímý styk mezi různými kulturními skupinami vede k přijímání kulturních vzorců jednou či oběma skupinami.*“

Popis akulturace můžeme nalézt také v encyklopedii antropologie, kde je popisovaná jako změna (kulturní a sociální), která byla způsobena přímým a dlouhotrvajícím kontaktem mezi dvěma a více společnostmi. Následně dochází k přijímání cizí kultury, popřípadě jejich částí/prvků. (Malina, 2011).

1.7.2 Enkulturation

V knize Obecná didaktika popisuje Jarmila Skalková (2007, s. 259) pojem enkulturation, jako proces, díky kterému si člověk v průběhu života osvojuje kulturu vlastní společnosti.

Malina (2011) zase popisuje enkulturation jako proces, v jehož průběhu jedinec „vyrůstá“ do kultury. Následně se stává jejím článkem a nositelem této kultury. Malina také tvrdí, že do enkulturation můžeme zahrnout projevy naučeného chování či získávání znalostí a dovedností.

1.7.3 Asimilace

Asimilaci můžeme definovat ve dvou směrech, a to biologickém a antropologickém. V pojetí antropologickém se dá asimilace popsat jako proces, při kterém dochází k postupnému splývání kulturních, sociálních a etnických skupin. Při tomto procesu dochází k tomu, že jedna ze dvou skupin (často to bývá ta menšinová) ztrácí typické rysy své kultury a přejímá hodnoty a normy kultury většinové společnosti (druhé skupiny). (Malina, 2011).

Bryan S. Turner (2006, s. 24) v knize *The Cambridge Dictionary of Sociology* uvádí, že asimilace je proces, který se týká lidí „zvenčí“, kteří se vzdávají své jedinečné kultury a přijímají kulturu hostitelské společnosti.

1.8 Multikulturalismus

Multikulturalismus můžeme definovat jako nauku, která říká, že samotné etnické skupiny se mohou kulturně lišit od většinové společnosti, stejně jako většinová společnost může mít svou kulturu. (Eriksen, 2008, s. 337)

Multikulturalismus lze označit jako ideál harmonického soužití odlišných kulturních a etnických skupin v pluralitní společnosti. (Kutnohorská, 2013, s. 14)

Kutnohorská (2013, s. 14) ve své knize *Multikulturní ošetřovatelství pro praxi* píše, že se multikulturalismus objevuje také v politické rovině, kde je prosazován pomocí zdůrazňování lidských práv a svobod. Tato práva a svobody nesmí být ohrožovány, ani deformovány zvýhodňováním určitých rasových, etnických a náboženských skupin.

Multikulturalismus se objevuje ke konci 60. let 20. století, a získával si největší pozornost převážně ve Spojených státech, Kanadě a Austrálii, a to díky hnutím, která bojovala za práva rasových, etnických, sexuálních a genderových skupin. (Barša, 2003 In Preissová Krejčí, 2016, s. 9). Preissová Krejčí (2016, s. 9) však zdůrazňuje, že multikulturalismus nemůžeme chápat pouze jako názorově jednolitě hnutí, a že je v něm obsažena spousta myšlenkových proudů, které se vytvářely a formovaly už od začátku jeho vzniku.

1.9 Multikulturní výchova

Průcha (2011, s. 15) označuje multikulturní výchovu jako edukační činnost, která je zaměřena na učení lidí různých etnik, národů, rasových i náboženských skupin, nejen žít spolu, ale také spolupracovat a vzájemně se respektovat. Multikulturní výchovu můžeme

nalézt v nejrůznějších odvětvích – ve školních i mimoškolních programech, v osvětových akcích, v reklamách a kampaních, a také třeba v politických opatřeních.

Již několik let je multikulturní výchova zařazena do rámcových vzdělávacích programů škol na základních školách a gymnáziích. (Preissová Krejčí, 2016, s. 5).

2 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA VE VZDĚLÁVÁNÍ

V této části teorie se zaměříme na pojem multikulturní výchova ve spojení se vzděláváním.

Multikulturní výchova je mimo jiné praktickou edukační činností, která se realizuje nejen ve školní výuce, ale také v osvětově zaměřených projektech, v různých publikacích, ať už vládních či nevládních organizací. Multikulturní výchova je do výuky začleněna ve formě témat, která se týkají charakteristik jiných kultur, tolerance k lidem jiného etnika a poznávání a respektování rysů jiných národů apod. Multikulturní výchovu nalezneme například v programech Evropské unie. Tyto programy mohou být zaměřeny na výměnu studentů či učitelů, také na mezinárodní spolupráci škol, obcí a regionů nebo na podporování výuky cizích jazyků. (Průcha, 2001, s. 14)

Podstatou multikulturní výchovy je tedy získávání poznatků, dovedností a postojů, které mají vést k chápání a tolerování příslušníků jiných kultur. Proto jsou do vzdělávacích programů, učebnic apod. začleněny příslušné složky, které mají pomoci k rozvoji těchto poznatků. Multikulturní výchova je většinou chápána jako pedagogická záležitost, proto se k ní dostanou jak žáci a studenti ve školách, tak i dospělí v různých formách mimoškolního vzdělávání. (Průcha, 2001, s. 13)

Multikulturní výchova je aktuální disciplína, která je velmi důležitá ve vzdělávacím procesu a stává se nedílnou součástí inkluze nejen v prostředí školy, ale i společnosti jako takové. (Gulová a kolektiv, 2012, s. 13)

Pod pojmem multikulturní výchova můžeme v praxi nalézt více než jeden přístup. Tyto různé přístupy se od sebe liší, a to nejen v definici kultury, ale také v cílech a využívaných metodách. Můžeme tedy v současnosti pod pojmem multikulturní výchova nalézt takové přístupy, které jsou postavené převážně na informování o jiných etnických skupinách. Tyto přístupy vycházejí, popřípadě jsou inspirovány, převážně kulturně standardním přístupem. Na druhou stranu můžeme najít i takové přístupy, které se snaží o to, aby jednotlivci porozuměli tématům, která jsou spojená s interkulturním soužitím a zaměřená na reflexi soužití než na samotné pojednání o skupinách jiných. (Moree, 2015, s. 176–177)

Existují dva základní přístupy k multikulturní výchově. První přístup je kulturně standardní přístup. Ten vychází z pluralistického pojetí multikulturalismu v České republice a prosadil se zde v 90. letech minulého století na školní i celostátní úrovni. Tuto úroveň si zachoval dodnes. Tento přístup k multikulturní výchově je postaven na přesvědčení, které tvrdí, že jednání jedince je možné odhadovat a vysvětlit jen na základě znalosti kulturních zvyklostí

a historie skupiny, ke které tento jedinec patří. Druhým přístupem a také alternativou je přístup transkulturní. Tento přístup je zaměřený na hledání společných témat a na využití strategií, při kterých se člověk učí spolupracovat s ostatními. (Moree, Jánská, ed., 2008 In Preissová Krejčí, 2016, s. 11).

2.1 Cíle multikulturní výchovy

Preissová Krejčí (2016, s. 23) uvádí ve své knize *Za hranice multikulturalismu*, že multikulturní výchova je zaměřena na poznávání a pochopení kulturních odlišností mezi lidmi různého původu, ale také na interkulturní komunikaci, mezilidské vztahy a přizpůsobení se lidí životu v multikulturní společnosti. Cíle multikulturní výchovy nalezneme také v rámcových vzdělávacích programech pro školy. Podle Preissové Krejčí, která se zaměřila na rámcové vzdělávací programy pro gymnázia, jde především o to, aby se ve škole rozvíjelo porozumění žáků a studentů sobě samým a i hodnotám jejich kultury, stejně jako podpora integrace v širším multikulturním prostředí, přičemž dojde k zachování vlastní kulturní identity. Dále Preissová Krejčí zdůrazňuje, že se multikulturní výchova musí prolínat celým výchovným a vzdělávacím prostředím školy. Také se musí týkat mezilidských vztahů ve škole, a to nejen mezi žáky, mezi učiteli a žáky, ale také mezi učiteli a rodinou. Tohle všechno je důležité, aby multikulturní výchova byla efektivní a úspěšná.

Petra Morvayová a Dana Moree (2009, s. 9) se zaměřily na multikulturní výchovu ve své knize *Dvakrát měř, jednou řež: od multikulturní výchovy ke vhledu*. Tvrdí, že jedním z komplexních cílů multikulturní výchovy je změna obsahu a formy vzdělávání. Tyto změny by měly být v souladu s nároky a požadavky současné společnosti. Dále tvrdí, že aby multikulturní výchova jako průřezové téma mohla mít potenciál naplňovat vlastní cíle, měla by souviset s celkovým prostředím, do kterého je zasazena. Neměla by být v rozporu s aktuálním stavem společnosti.

Multikulturní výchova si kvůli měnícím se podmínkám společnosti teprve vytváří svou teorii. Existuje zde multikulturní realita, ve které žijeme, a máme multikulturní výchovu (teorii), která má za cíl pomocí různých metod, programů a přístupů vytvořit větší toleranci a ochotu k soužití nejrůznějších skupin ve společnosti. Je třeba propojit tyto dvě oblasti (teorii a praxi) a to hlavně kvůli tomu, aby multikulturní výchova byla efektivní a smysluplná. Aby byla multikulturní výchova přínosnou a účinnou disciplínou, je třeba

v praxi prověřit její účinnost a následně vytvořit metodiku, popřípadě teorii, jak by měla multikulturní výchova pracovat. (Gulová, Šíp, 2013, s. 229)

V současnosti jsou cíle multikulturní výchovy zaměřeny převážně na reflexi či sebereflexi v multikulturním pojetí a na obecné dovednosti a přístupy, které jsou nutné pro řešení konkrétních interkulturních situací, než na znalosti. Multikulturní výchova by se v současnosti neměla realizovat pouze v jednom konkrétním předmětu, ale měla by být součástí jasného i skrytého kurikula, tudíž by se měla stát součástí běžného života (školy). (Vališová, Kasíková a Bureš, 2011, s. 325)

Cíle multikulturní výchovy nebývají jednotné. Hladík (2006, s. 20) popisuje cíl multikulturní výchovy takto: „*Multikulturní výchova si klade za cíl dosažení takových kognitivních a afektivních změn osobnosti žáka, aby jeho jednání dostalo požadavkům na fungující a pozitivní soužití v multikulturní společnosti.*“

2.2 Problémy s naplňováním cílů multikulturní výchovy

Již v roce 2016 Preissová Krejčí (2016, s. 5–6) poznamenala ve své knize fakt, že v tu dobu byla multikulturní výchova zařazena v rámci rámcových vzdělávacích programů do povinných vzdělávacích obsahů již devět let a na gymnáziích sedm let. Už v té době se ozývaly hlasy učitelů, že na realizaci multikulturní výchovy nejsou dostatečně připraveni. To se týkalo jak stránky odborné, tak i stránky metodické. A přitom osobnost a kompetence pedagogů jsou velmi důležitými faktory, které mají velký vliv na úspěšné naplňování cílů a obsahů multikulturní výchovy. Preissová Krejčí podotýká, že budoucí učitelé se mnohdy ani neseťkají s kompetencemi, které by jim pomohly naplňovat obsahy a cíle multikulturní výchovy. Také poukazuje na problém laicizace této problematiky v terciárním vzdělávání. Problémem jsou odbornost a komunikační schopnosti pedagogů, při kterých má docházet k přesunu multikulturních kompetencí na budoucí pedagogy nebo na lidi v pomáhajících profesích na vysokých školách. Na druhou stranu se setkáváme s nemalým množstvím pedagogů, kteří nevidí dostatečný důvod pro začlenění multikulturní výchovy do povinných vzdělávacích obsahů. Důvodem může být to, že se řady třídních kolektivů etnická rozmanitost netýká.

Někteří autoři už dlouhou dobu upozorňují na problém v chápání multikulturní výchovy ve směru klasického multikulturalismu. Tento klasický multikulturalismus totiž předpokládá, že existují objektivní a neměnné hranice mezi skupinami, takže zdůrazňuje rozdíl mezi skupinou „my“ a „oni“. Tato multikulturní výchova poté podporuje nejen

stereotypní myšlení a předsudky, ale také xenofobii, někdy až diskriminaci. (Preissová Krejčí, 2016, s. 5).

Další problém popisuje Preissová Krejčí (2016, s. 7) takto: „...pedagogové často balancují na hraně mezi vlastními přesvědčeními, která jsou často stereotypní a xenofobní, a doktrínou, za niž považují multikulturní ideologii, kterou mají sdílet v pedagogickém procesu se svými žáky.“ Dále zdůrazňuje, že je pouze na pedagozích, jak se vyrovnají s touto rozpolceností, zda se rozhodnou pro to, co by měli, nebo pro to, co by chtěli předávat svým žákům. Ve výsledku však spousta z nich raději před třídou mlčí a přenechává naplňování cílů multikulturní výchovy ostatním.

Průcha (2004) ve svém článku Multikulturní výchova – problémy spojené s její realizací vymezuje tři hlavní problémy multikulturní výchovy. Prvním problémem, který popsal, je ten, že multikulturní výchova je založena na určitých vědeckých teoriích a výzkumech, díky kterým se podařilo nashromáždit velké množství poznatků. Tyto poznatky by se měly respektovat v didaktických programech multikulturní výchovy, bohužel tomu tak není, a také to není tak snadno realizovatelné. Druhým problémem je samotný obsah multikulturní výchovy ve školách, respektive to, na co má být multikulturní výchova zaměřena, co se mají žáci naučit a jaké mají být výsledky. Třetím hlavním problémem je otázka, jestli učitelé, kteří mají multikulturní výchovu realizovat, jsou toho vůbec schopni, jak se na multikulturní výchovu mají připravovat noví učitelé a jak působí v multikulturní výchově lidský faktor (nejen subjektivní postoje).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI

V této bakalářské práci se zaměříme na vliv úrovně dosaženého vzdělání Čechů na jejich postoje vůči lidem jiného etnika či rasy. V praktické části se pokusíme zjistit, zda Češi s vyšším vzděláním mají více pozitivní postoje k lidem jiných etnik či ras než Češi, kteří mají nižší vzdělání. Na tyto postoje může mít vliv také fakt, zda respondenti absolvovali v průběhu svého vzdělávání multikulturní výchovu či obdobný předmět (nebo vyučovací předmět, ve kterém byly základy multikulturní výchovy obsaženy).

Respondenty jsme rozdělili do skupin podle toho, kterou školu dokončili, tedy podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání. Vytvořili jsme celkově šest skupin následovně:

1. ZŠ – Do této skupiny spadají respondenti, kteří mají dokončené pouze základní vzdělání.
2. SOU/SOŠ – Do této skupiny spadají respondenti, kteří mají dokončené střední odborné učiliště nebo střední odbornou školu bez maturity.
3. SŠ – Do této skupiny spadají respondenti, kteří mají dokončené středoškolské vzdělání s maturitou (gymnázia a lycea řadíme až do následující skupiny).
4. Gymnázium/Lyceum – Do této skupiny spadají respondenti, kteří mají vystudované gymnázium nebo lyceum. Tuto skupinu škol jsme vyčlenili jako samostatnou, protože je vnímáme z velké části jako přípravu na vysokou školu, ale stále jsou zakončeny maturitou.
5. VOŠ – Do této skupiny spadají respondenti, kteří mají dokončenou vyšší odbornou školu.
6. VŠ – Do této skupiny spadají respondenti, kteří mají dokončenou vysokou školu.

3.1 Druh výzkumu

Za účelem zjištění, jak úroveň dosaženého vzdělání Čechů ovlivňuje jejich postoj k lidem jiného etnika či rasy, jsme zvolili kvantitativní výzkum.

Gavora (2000, s. 11) definuje výzkum takto: „Výzkum je systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, anebo se získávají nové poznatky.“

3.2 Cíle výzkumu

R. Švaříček a K. Šed'ová (2007, s. 62) tvrdí, že je důležité si před realizací výzkumu uvědomit, zda jsou výzkumné cíle dostatečně významné na to, aby se výzkumníkovi vyplatilo výzkum vůbec realizovat. Dále také hovoří o tom, že výzkumné cíle nejsou univerzální a že se vždy vztahují ke specifické skupině osob.

Hlavním výzkumným cílem této bakalářské práce je: **Zjistit, zda má úroveň dosaženého vzdělání Čechů vliv na jejich postoje vůči lidem jiného etnika či rasy.**

Dílčí cíle:

1. Zjistit národnost a úroveň dosaženého vzdělání respondentů.
2. Zjistit, zda respondenti absolvovali během svého vzdělávání multikulturní výchovu nebo obdobný předmět.
3. Zjistit, jaké jsou postoje respondentů k lidem jiného etnika či rasy na základě jejich zkušeností s nimi.

3.3 Výzkumné otázky

„Výzkumné otázky tvoří jádro každého výzkumného projektu. Plní dvě základní funkce: pomáhají zaostřit výzkum tak, aby poskytl výsledky v souladu se stanovenými cíli, a ukazují cestu, jak výzkum vést. Výzkumné otázky musí být v souladu se stanovenými cíli i výzkumným problémem.“ (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 69)

Hlavním výzkumnou otázkou této bakalářské práce je: **Má úroveň dosaženého vzdělání Čechů vliv na jejich postoje vůči lidem jiného etnika či rasy?**

Dílčí otázky:

1. Jaká je národnost a úroveň dosaženého vzdělání respondentů?
2. Absolvovali respondenti během svého vzdělávání multikulturní výchovu nebo obdobný předmět?
3. Jaké mají respondenti postoje k lidem jiného etnika či rasy na základě jejich zkušeností s nimi?

3.4 Hypotézy

Chráska (2016, s. 14–15) se vyjadřuje o hypotézách jako o podmíněných výrocích o vztahu mezi dvěma nebo více proměnnými. Podle Chrásky by se dala hypotéza označit za předpověď o vztazích mezi proměnnými.

Jelikož není možné rozdělit respondenty pouze do dvou skupin podle nejvyššího dosaženého vzdělání, určila jsem tedy celkově čtyři hypotézy – dvě nulové a dvě alternativní. Pro svůj výzkum jsem určila tyto hypotézy:

H₀₁: Češi s vystudovanou střední školou s maturitou nebo gymnáziem/lyceem mají stejné postoje k lidem jiného etnika či rasy jako Češi s vystudovaným středním odborným učilištěm/střední odbornou školou bez maturity nebo základní školou.

H_{A1}: Češi s vystudovanou střední školou s maturitou nebo gymnáziem/lyceem mají více pozitivní postoje k lidem jiného etnika či rasy než Češi s vystudovaným středním odborným učilištěm/střední odbornou školou bez maturity nebo základní školou.

H₀₂: Češi s vystudovanou vysokou nebo vyšší odbornou školou mají stejné postoje k lidem jiného etnika či rasy jako Češi s vystudovanou střední školou s maturitou nebo gymnáziem/lyceem.

H_{A2}: Češi s vystudovanou vysokou nebo vyšší odbornou školou mají více pozitivní postoje k lidem jiného etnika či rasy než Češi s vystudovanou střední školou s maturitou nebo gymnáziem/lyceem.

Na základě výsledků těchto hypotéz můžeme vyvodit, zda má úroveň dosaženého vzdělání vliv na postoje Čechů k lidem jiného etnika či rasy.

3.5 Metoda sběru dat

Pro získání dat pro výzkum k bakalářské práci jsme zvolili metodu dotazníkového šetření. Tato technika pomáhá hromadně a poměrně rychlým způsobem získávat potřebné informace. Dotazník jsme zveřejnili na sociálních sítích, aby bylo osloveno co nejvíce respondentů různých věkových kategorií. Výsledky dotazníku jsou anonymní, nelze tedy dohledat jejich autory.

Miroslav Chráska (2016, s. 158) definuje dotazník jako soustavu otázek, které jsou předem připravené a pečlivě formulované. Tyto otázky jsou promyšleně seřazeny a je na ně odpovídáno písemně respondentem, osobou, která dotazník vyplňuje (nebo zodpovídá).

Ve výzkumu jsme využívali jednu otevřenou otázku (otázka na věk), zbylé otázky byly uzavřené.

3.6 Výzkumný soubor a způsob jeho výběru

Podle M. Skutila (2011, s. 72–73) je u určování výzkumného souboru důležité vybrat takové osoby, skupiny či produkty člověka, které dokážou poskytnout bohaté a autentické údaje k vytvoření nové teorie nebo nových otázek. Dále také klade důraz na správnost výběru, aby výběrový soubor poskytl požadované informace.

Dotazník byl zveřejněn na sociálních sítích za účelem získání co nejvíce možných odpovědí od respondentů různých věkových kategorií s různou úrovní dosaženého vzdělání.

Byla určena dvě kritéria, které museli respondenti splnit, aby bylo možné zařadit jejich odpověď do výzkumu. Byla to tato kritéria:

1. Být Čech/Češka
2. Mít dokončeno alespoň základní vzdělání

Důvod, proč je první kritérium důležité ve výběru respondentů, je ten, že výzkum i celá bakalářská práce je zaměřena na postoje Čechů, nikoliv na postoje lidí s jinou národností.

Druhé kritérium je důležité kvůli zařazení respondentů do určité skupiny, která určuje nejvyšší dosažené vzdělání.

4 VÝSLEDKY VÝZKUMU

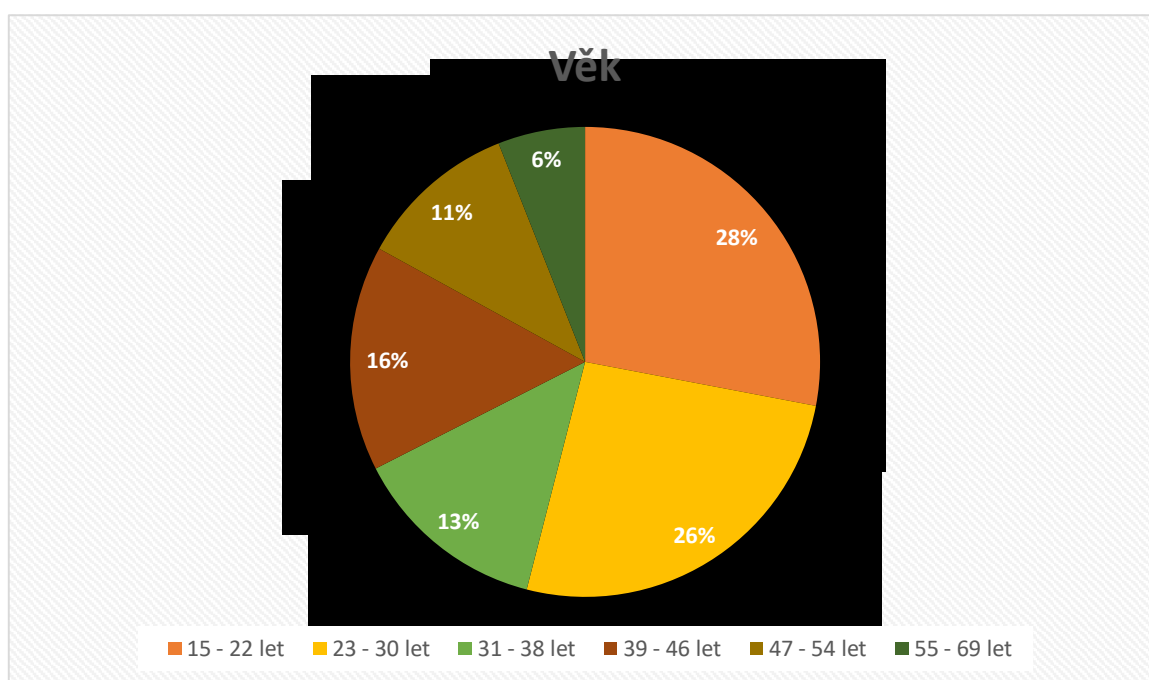
V této kapitole se zaměříme na výsledky dotazníkového šetření, které se budou dělit na dvě části. První část se bude zabývat výsledky jednotlivých položek dotazníku. Druhá část bude zaměřena na porovnávání nejdůležitějších výsledků jednotlivých otázek, které odpovídají na výzkumné otázky a výzkumné cíle této bakalářské práce.

Dotazník vyplnilo celkem 207 respondentů, z čehož 200 respondentů splňovalo obě kritéria. Zbylých 7 dotazníků nebylo možné zařadit do výsledků výzkumu z důvodu nesplnění prvního kritéria (být Čech/Češka).

Výzkumu se zúčastnili respondenti ve věku 15 – 69 let. Nejpočetnější skupina poté byla ve věku 23 let.

4.1 První část

Otázka č. 1: **Jaký je váš věk?**

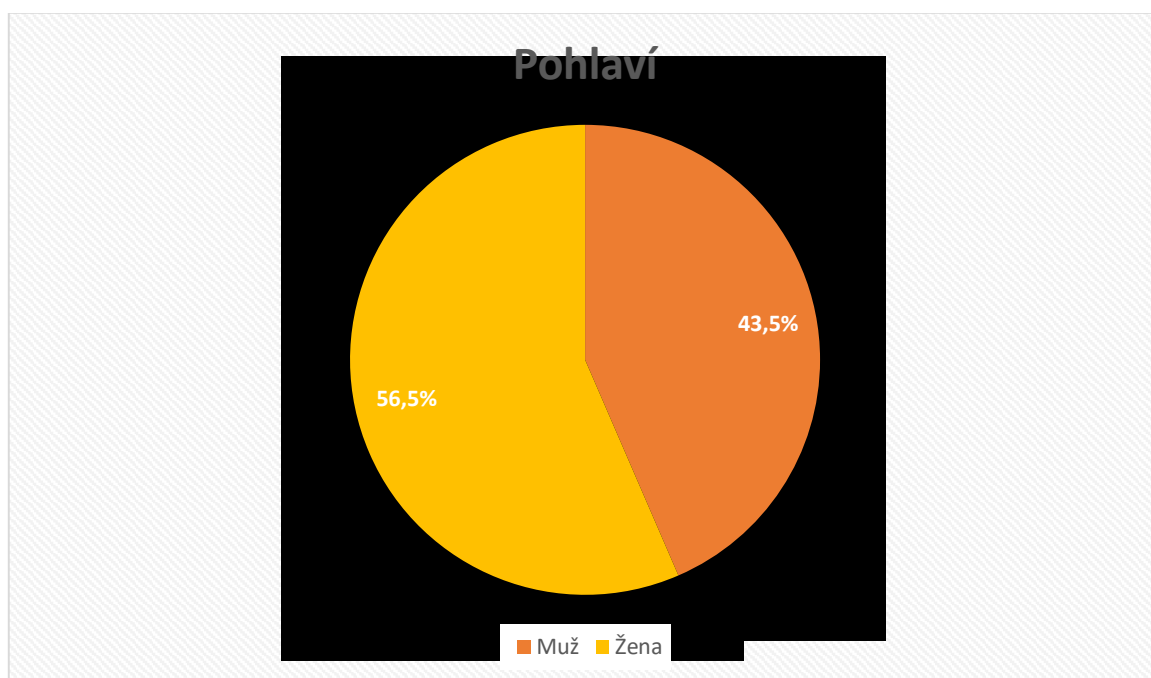
Graf 1 – Věk

První položka v dotazníku se týkala věku. Ukázalo se, že nepočetnější skupinou byli respondenti ve věku 15–22 let, kteří tvořili 28 % všech dotazovaných, a to celkově 56 respondentů. Druhou nepočetnější skupinou byla následující skupina respondentů ve věku 23–30 let, která čítala 52 respondentů a celkově tedy tvořila 26 % všech dotazovaných. Celkově tedy tyto dvě skupiny tvořili více než jednu polovinu všech dotazovaných. Zbýlé

skupiny se podle četnosti umístili takto: respondenti ve věku 39–46 let tvořili 16 % (31 dotazovaných), respondenti ve věku 31–38 let tvořili 13 % (27 dotazovaných), respondenti ve věku 47–54 let tvořili 11 % (22 dotazovaných) a poslední skupinou byli respondenti ve věkové skupině 55–69 let, tvořili 6 % z celku (12 dotazovaných).

Naším předpokladem bylo, že nejpočetnější věkovou skupinou budou mladí lidé do 30 let, a to proto, že dotazník byl zveřejněn na sociálních sítích, které jsou využívány převážně lidmi nižšího věku. To se i podle výzkumu potvrdilo. Na druhou stranu jsme byli mile překvapeni opačnou skupinou, a to skupinou ve věku 55–69 let čítající 12 respondentů.

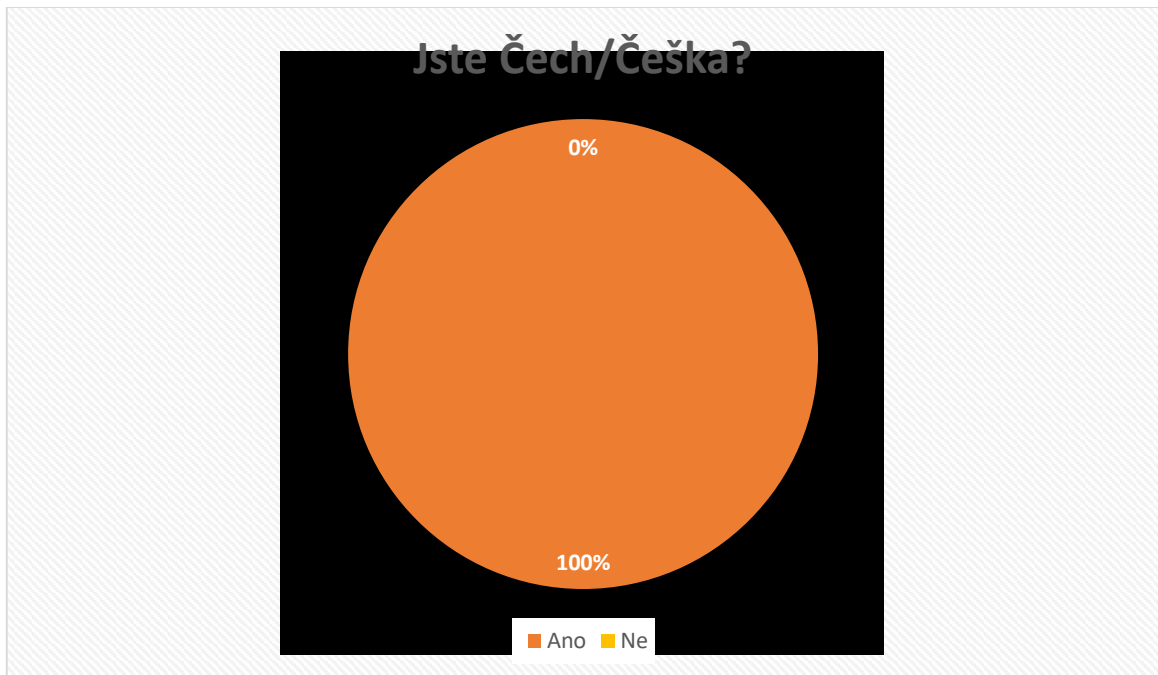
Otázka č. 2: Jaké je vaše pohlaví?

Graf 2 – Pohlaví

Druhá otázka se zaměřovala na pohlaví respondentů. Podle výsledků výzkumu byl poměr mezi skupinou žen a skupinou mužů celkem vyrovnaný. Muži tvořili celkem 43,5 % všech dotazovaných a ženy tvořily tedy 56,5 % všech respondentů. Žádná ze skupin tedy příliš nepřevažovala.

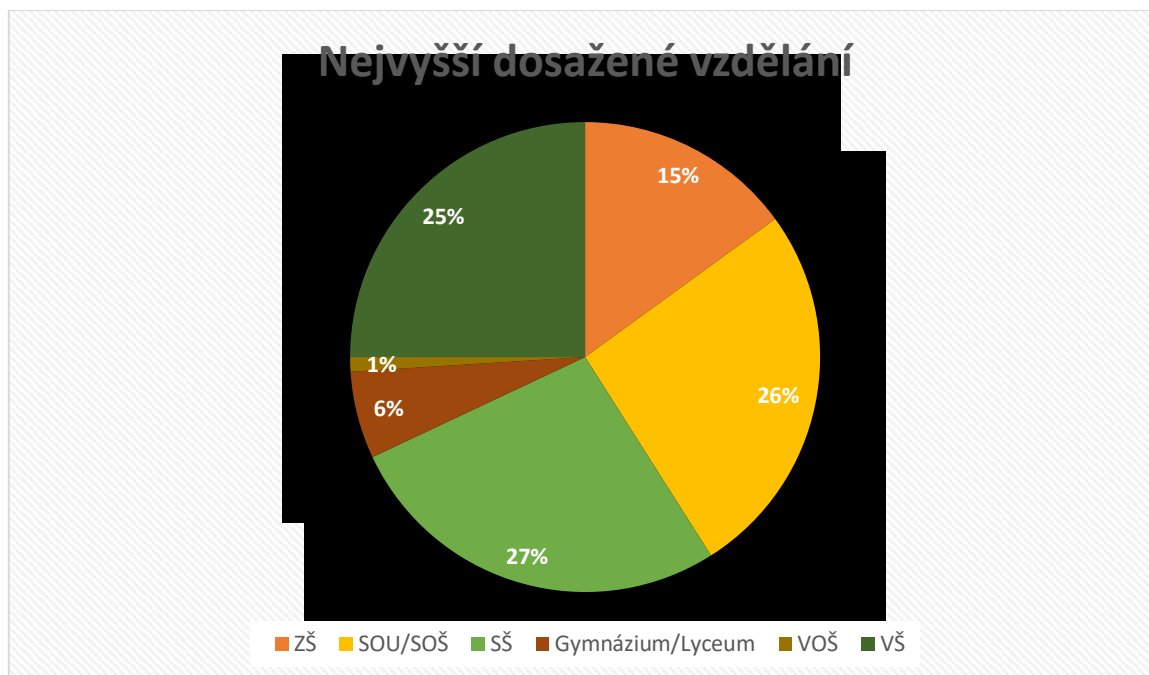
Otázka č. 3: Jste Čech/Češka?

Graf 3 – Národnost

Otázka číslo 3 se zaměřovala na jednu z nejdůležitějších věcí tohoto dotazníkového šetření, a to na to, zda je dotazovaný respondent Čech/Češka. Tento fakt byl pro výzkum zásadní, jelikož se jedná do postoje Čechů vůči lidem jiného etnika či rasy. Proto by nebylo možné akceptovat výsledky dotazníků, u kterých by byla odpověď na tuto otázku „Ne“. Proto bylo 7 dotazníků z vyhodnocování vyřazeno. Do výsledků tedy byly zařazeny pouze dotazníky, u kterých odpověď na třetí otázku („Jste Čech/Češka?“) byla „Ano“.

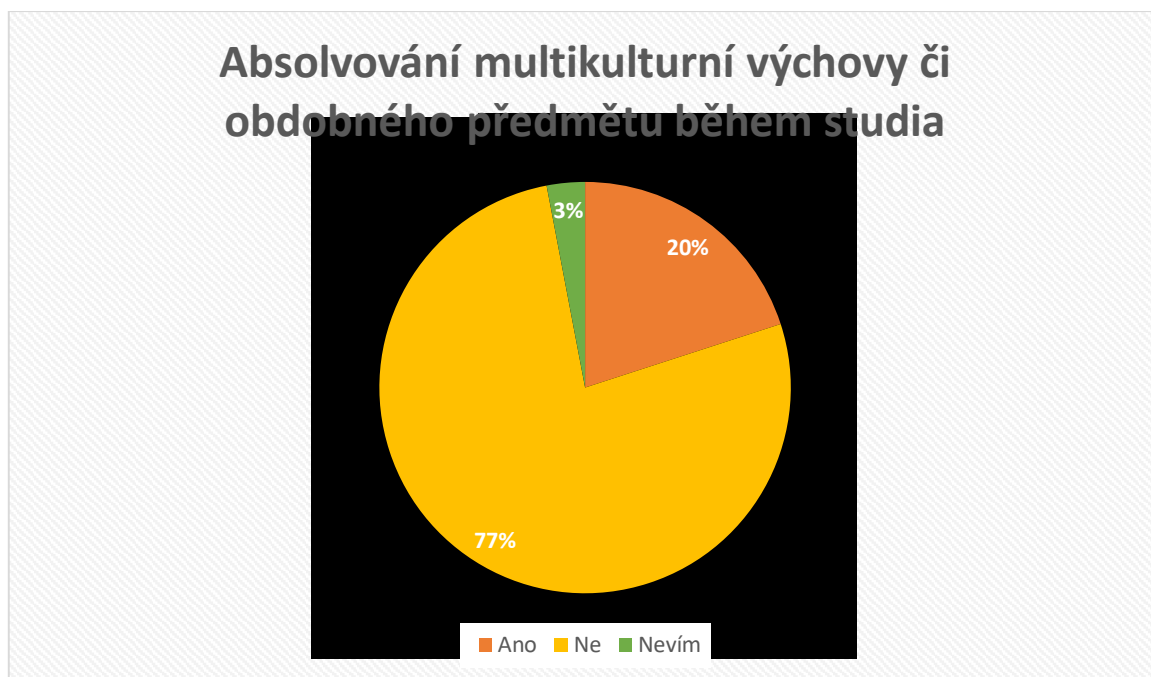
Otázka č. 4: Jaké je vaše nejvyšší dosažené (ukončené) vzdělání?

Graf 4 – Nejvyšší dosažené vzdělání

Otázka na nejvyšší dosažené vzdělání je pro tento výzkum také velmi důležitá. Jde totiž také o zjištění, zda nejvyšší dosažené vzdělání má vliv na postoje respondentů k lidem jiného etnika či rasy. Z dotazníkového šetření jsme zjistili, že největší skupinou jsou respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou (27 %). Jen o jedno procento méně (26 %) tvořila skupina se střední odbornou školou bez maturity nebo středním odborným učilištěm a následovala skupina respondentů s vysokoškolským vzděláním (25 %). Následující skupiny si už nebyly tak početně blízké, jako první tři. Dotazovaní se základním vzděláním tvořili 15 %, s vystudovaným gymnáziem nebo lyceem 6 % a s vyšším odborným vzděláním pouze 1 %.

Otázka č. 5: Měl/a jste někdy během svého studia předmět multikulturní výchova nebo obdobný předmět?

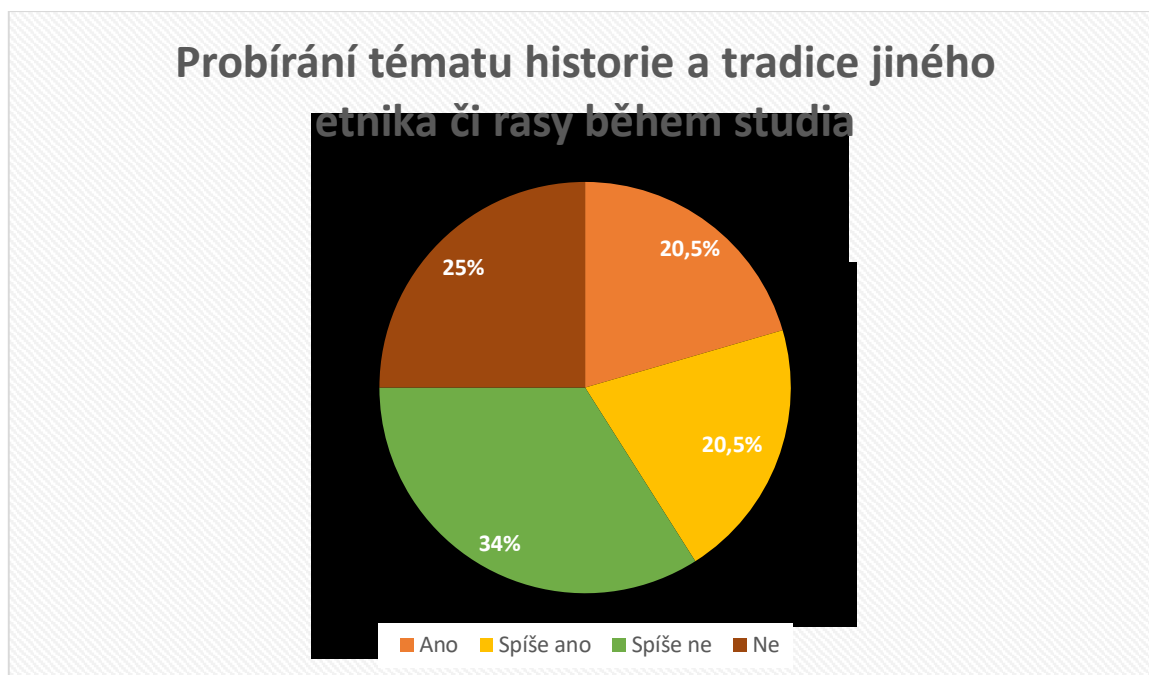

Graf 5 – Absolvování multikulturní výchovy či obdobného předmětu

Na otázku, zda někdy během svého studia měli předmět multikulturní výchova nebo obdobný předmět, většina respondentů odpovědělo, že ne. Celkově tuto odpověď označilo 154 dotazovaných, což je celkem 77 % ze všech respondentů. Pouze 40 dotazovaných odpovědělo, že předmět multikulturní výchova nebo obdobný předmět absolvovali, to tedy dělá 20 % dotazovaných. Poslední možnou odpovědí bylo „Nevím“. Tuto možnost využilo 6 respondentů, tedy celkově 3 %.

Multikulturní výchova, popřípadě její prvky jsou začleněny do průřezových témat, avšak tento fakt není zas až tak známý. Respondenti se tedy především zaměřovali na to, zda během svého studia měli multikulturní výchovu nebo podobný předmět jako samostatný předmět. Proto jsem zařadila do dotazníku i následující otázku.

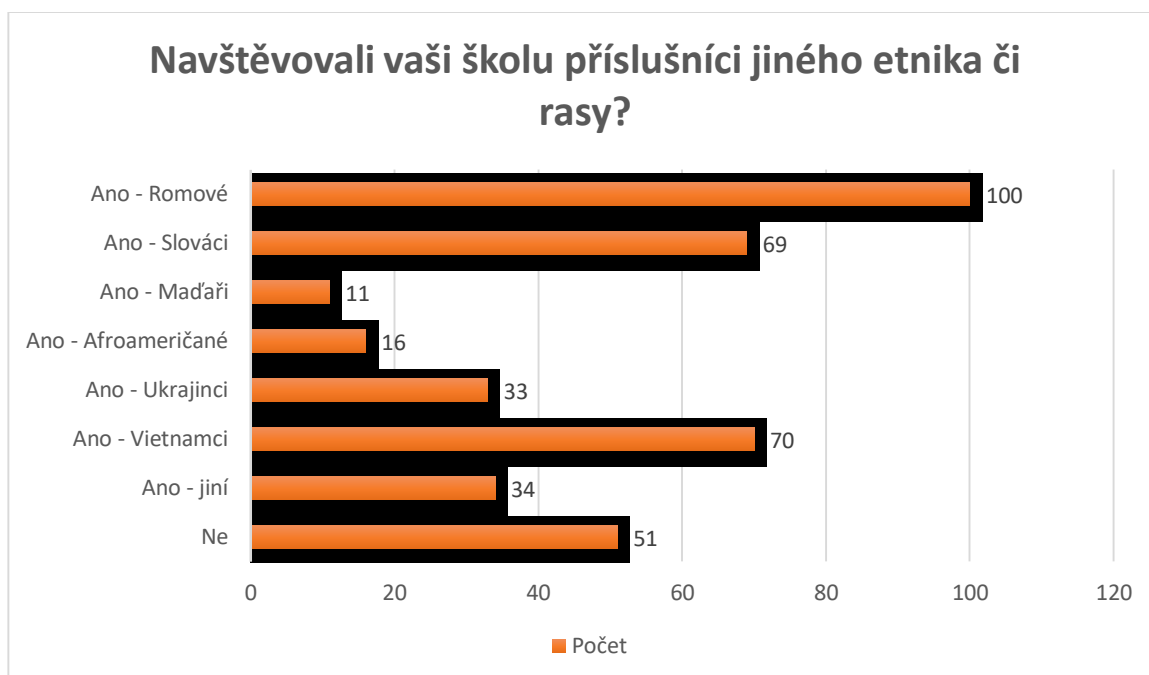
Otázka č. 6: **Probírali jste ve škole historii a tradice lidí jiných etnik či ras? (Romů, Vietnamců, Ukrajinců, Slováků, Maďarů, Afroameričanů apod.)**

Graf 6 – Probírání tématu historie a tradice jiného etnika či rasy během studia

Jak jsem již uváděla u popisu předchozí otázky, tak většina respondentů neabsolvovala předmět multikulturní výchova nebo předmět jí podobný. Avšak prvky multikulturní výchovy můžeme nalézt také v jiných vyučovacích předmětech, jako je například občanská výchova, zeměpis, společenské vědy a další. Proto jsem pokládala za důležité položit otázku tak, aby se nevázala přímo na daný vyučovací předmět, ale na obsah různých předmětů, které by mohli obsahovat různé prvky multikulturní výchovy. Když porovnáme výsledky předchozí otázky a této otázky, můžeme si všimnout, že výsledky se jasně liší. Zatím co respondenti u otázky, zda absolvovali multikulturní výchovu, odpověděli z velké části (77 %) záporně, tak u otázky, zda ve škole probírali historii a zvyky lidí jiného etnika či rasy, odpovědělo pouze záporně („Ne“) 50 dotazovaných, tedy 25 %. Odpověď „Spíše ne“ nelze v tomto případě považovat za plně zápornou odpověď a celkově tak odpovědělo 68 respondentů, tedy 34 %. Odpověď „Ano“ označilo 41 respondentů (20,5 %) a taktéž to bylo u odpovědi „Spíše ano“ (41 respondentů a 20,5 %). Můžeme tedy říct, že se respondenti s prvky multikulturní výchovy setkali, avšak ne v tak velkém rozsahu, jako kdyby absolvovali předmět multikulturní výchova.

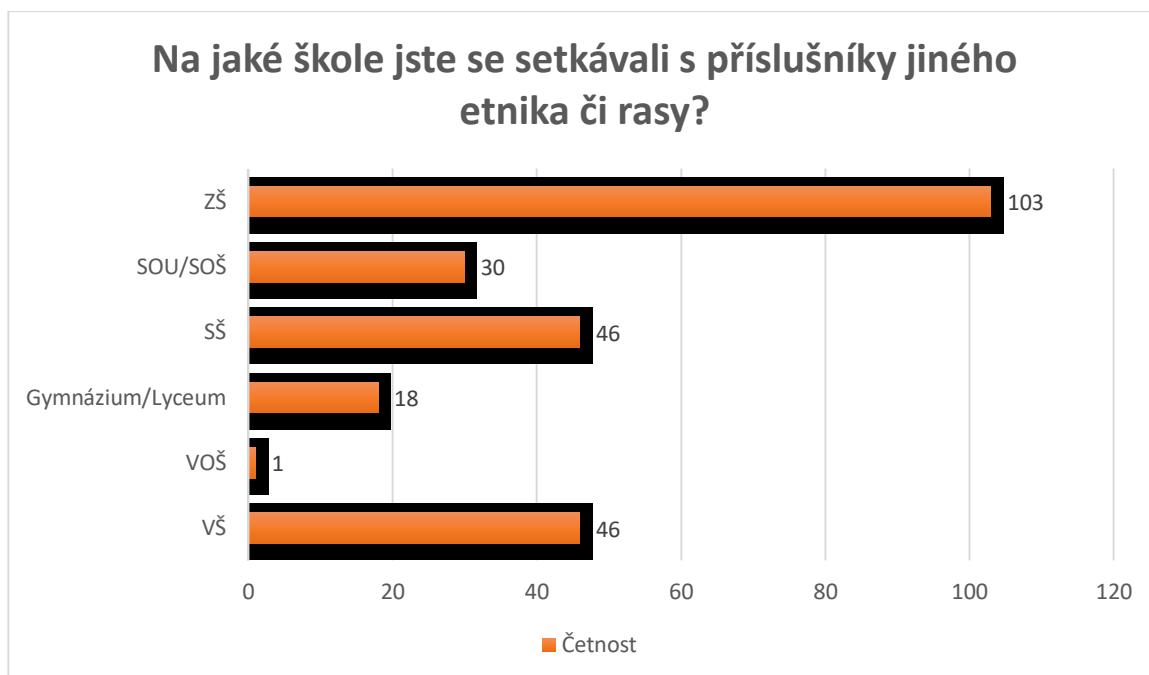
Otázka č. 7: Navštěvovali vaši školu příslušníci jiného etnika či rasy?

Graf 7 – Navštěvování školy lidmi jiného etnika či rasy

Na otázku, zda příslušníci jiného etnika či rasy navštěvovali stejnou školu jako respondenti, odpovědělo 51 dotazovaných záporně. Zbylých 149 dotazovaných vybralo buď jednu nebo více odpovědí podle toho, kteří příslušníci jiného etnika či rasy navštěvovali stejnou školu. U této otázky bylo možné vybrat více odpovědí, avšak nebylo možné odpovědět „Ne“ a poté ještě vybrat kladnou odpověď. Velkou převahu měli ve výsledku Romové, se kterými navštěvovalo stejnou školu 50 % našich respondentů, tedy 100 dotazovaných. Poté 70 respondentů odpovědělo, že jejich školu navštěvovali Vietnamci a 69 dotazovaných uváděli Slováky. Další skupiny bylo již méně početné: Ukrajince uvedlo 33 respondentů, Afroameričany 16 respondentů a Maďary jen 11 dotazovaných. Avšak neposlední místo obsadila skupina „jiní“, tedy skupina příslušníků jiného etnika či rasy, kteří nejsou uvedeni v základním výběru. Tuto možnost označilo celkem 34 respondentů.

Otázka č. 8: Pokud jste na předchozí otázku odpověděli „Ano“, na jaké škole/školách to bylo?

Graf 8 – Setkávání se s lidmi jiného etnika či rasy ve škole

Jelikož se všichni respondenti nesečkali na své škole s příslušníky jiného etnika či rasy, odpovídali na tuto otázku pouze ti, kteří vybrali jinou odpověď než „Ne“. Celkově tedy na otázku, na jaké škole se setkávali s příslušníky jiného etnika či rasy, odpovědělo 149 respondentů. Zbylých 51 respondentů neoznačovalo žádnou odpověď. U otázky byla opět možnost zvolit více odpovědí, protože setkávání s příslušníky jiného etnika či rasy je možné na více stupních.

Poměrně velkou převahu měla odpověď „ZŠ“, myšleno tedy, že se respondenti setkávali s příslušníky jiného etnika či rasy převážně na základní škole. Tuto odpověď využilo 103 dotazovaných. Na střední odborné škole/učilišti se s příslušníky jiného etnika či rasy setkala 30 respondentů, na střední škole to bylo 46 dotazovaných, na gymnáziu/lyceu 18 respondentů. Vyšší odbornou školu vybral pouze jeden respondent a vysokou školu označilo 46 dotazovaných. Celkově tedy můžeme říct, že je největší pravděpodobnost, že se s příslušníky jiného etnika či rasy setkáme na základní škole než na jiných stupních škol.

Otázka č. 9: Setkáváte se s příslušníky jiného etnika či rasy ve svém zaměstnání/škole?

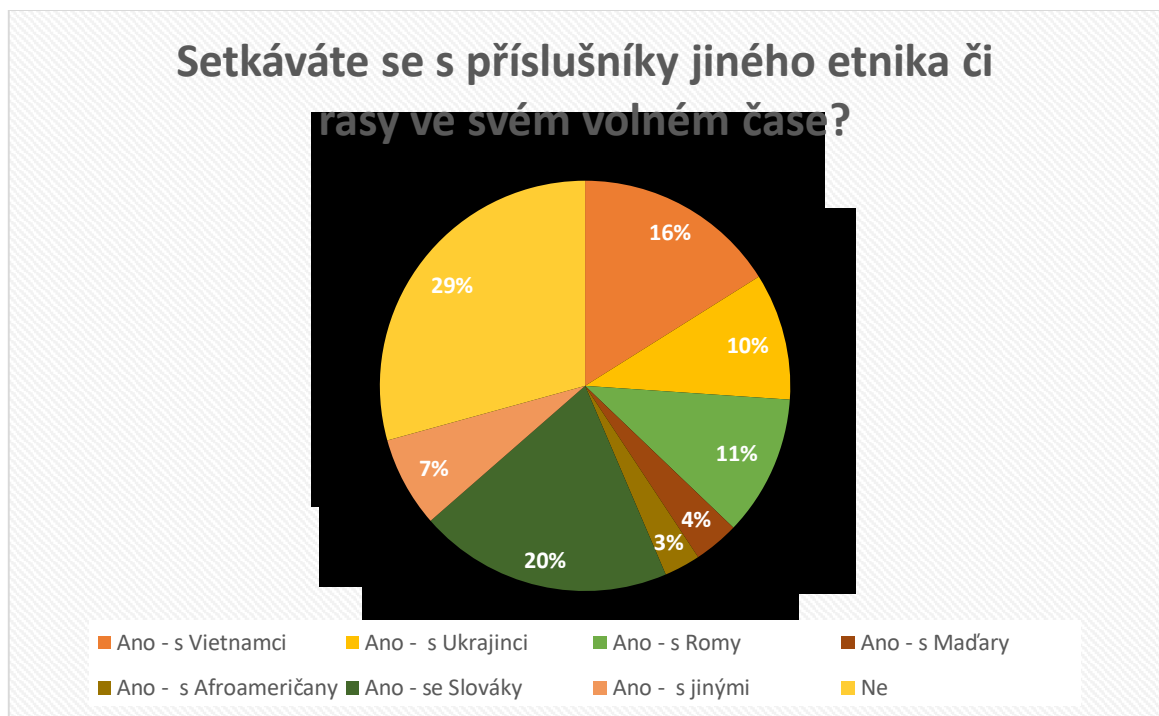

Graf 9 – Setkávání se s lidmi jiného etnika či rasy v zaměstnání/škole

Tato otázka byla zaměřena na to, zda se respondenti setkávají s příslušníky jiného etnika či rasy ve svém zaměstnání či ve škole. Bylo třeba do otázky zařadit jak zaměstnání, tak školu, protože jsme se snažili získat odpovědi od co nejvíce věkových kategorií. Je třeba také dodat, že lidé, kteří již nemají zaměstnání ani nenavštěvují žádné vzdělávací zařízení, a to třeba z důvodu, že jsou v důchodu, tak označili odpověď „Ne“, protože se nemohou setkávat s lidmi jiného etnika či rasy v zaměstnání ani ve škole.

U otázky bylo možné označit více odpovědí. Z výsledků můžeme vyčíst, že 100 respondentů označilo odpověď „se Slováky“, což byla nejpočetnější skupina mezi odpověďmi. Poté uvedlo 84 dotazovaných, že se ve svém zaměstnání/škole setkává s Ukrajinci. Třetí místo obsadila odpověď „s Vietnamci“, kterou označilo 67 respondentů, a následovala odpověď „s Romy“, kterou označilo 64 respondentů. S Afroameričany se setkává 24 respondentů a s Maďary 22 dotazovaných. 43 respondentů označilo odpověď „Ne“.

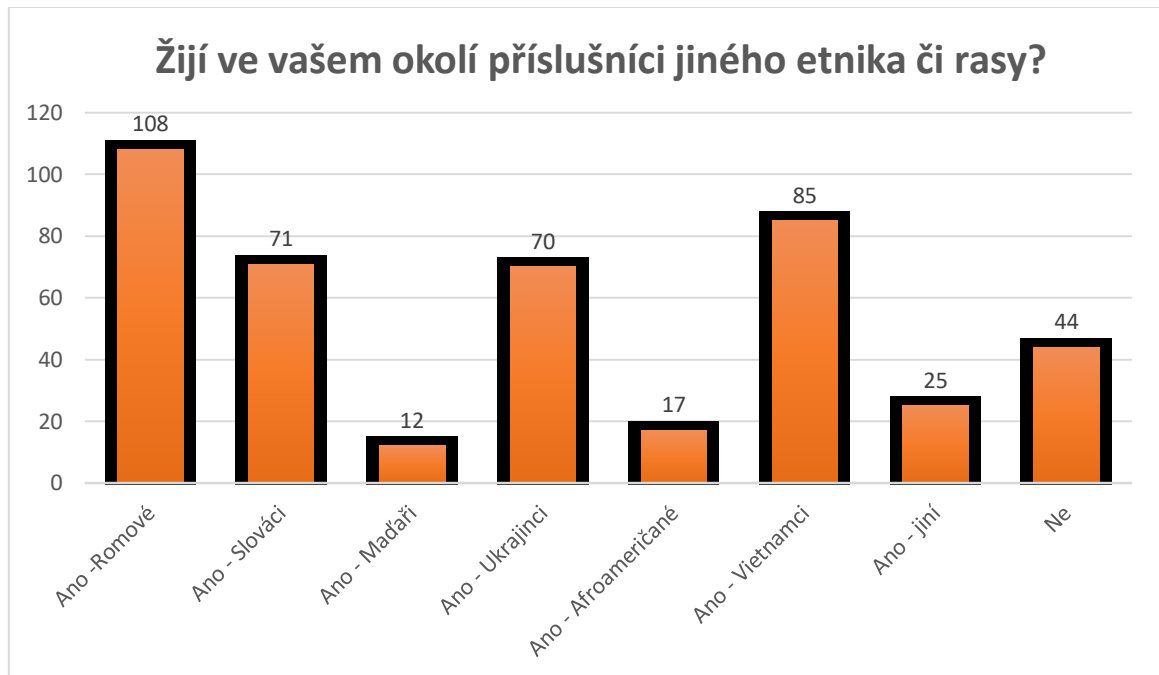
Otázka č. 10: Setkáváte se s příslušníky jiného etnika či rasy ve svém volném čase?

Graf 10 – Setkávání se s lidmi jiného etnika či rasy ve volném čase

V předchozí otázce jsme zjišťovali, zda se respondenti setkávají s příslušníky jiného etnika či ras ve svém zaměstnání či škole. Desátá otázka byla tedy zaměřena na to, zda se respondenti setkávají s lidmi jiného etnika či rasy ve svém volném čase. Opět bylo možné označit více odpovědí. Nejpočetnější skupinou byli respondenti, kteří odpověděli „Ne“, celkově tedy 82 dotazovaných (29 %). Nejvíce respondentů (56 dotazovaných), kteří označili kladnou odpověď, se setkává se Slováky (20 %). 45 (16 %) respondentů se setkává s Vietnamci, 31 (11 %) s Romy, 28 (10 %) s Ukrajinci, 10 (4 %) s Maďary a nejméně se respondenti setkávají s Afroameričany. Tuto odpověď označilo pouze 8 dotazovaných, tedy 3 %. Odpověď „ano – s jinými“ označilo 20 dotazovaných, což dělá celkově 7 % z celkových odpovědí.

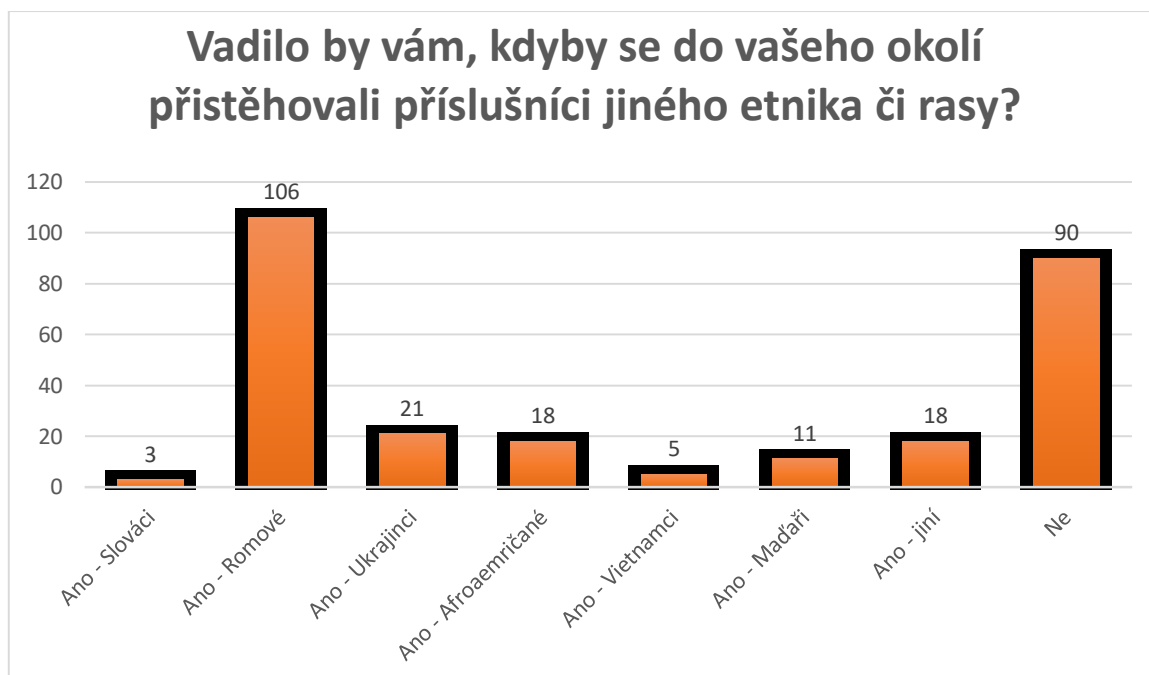
Otázka č. 11: Žijí ve vašem okolí příslušníci jiného etnika či rasy?

Graf 11 – Příslušníci jiného etnika či rasy v okolí bydliště

Na otázku, zda v okolí respondentů žijí příslušníci jiného etnika či rasy, odpovědělo 108 dotazovaných, že v jejich okolí žijí Romové. 85 respondentů označilo Vietnamce. V okolí 71 respondentů žijí Vietnamci, 70 dotazovaných označilo Ukrajince, dále 17 lidí uvedlo, že v jejich okolí žijí Afroameričané a 12 uvedlo Maďary. Respondenti měli opět možnost označit možnost „ano – jiní“, tuto možnost vybralo 12 dotazovaných. U 44 respondentů jsme zaznamenali odpověď „Ne“.

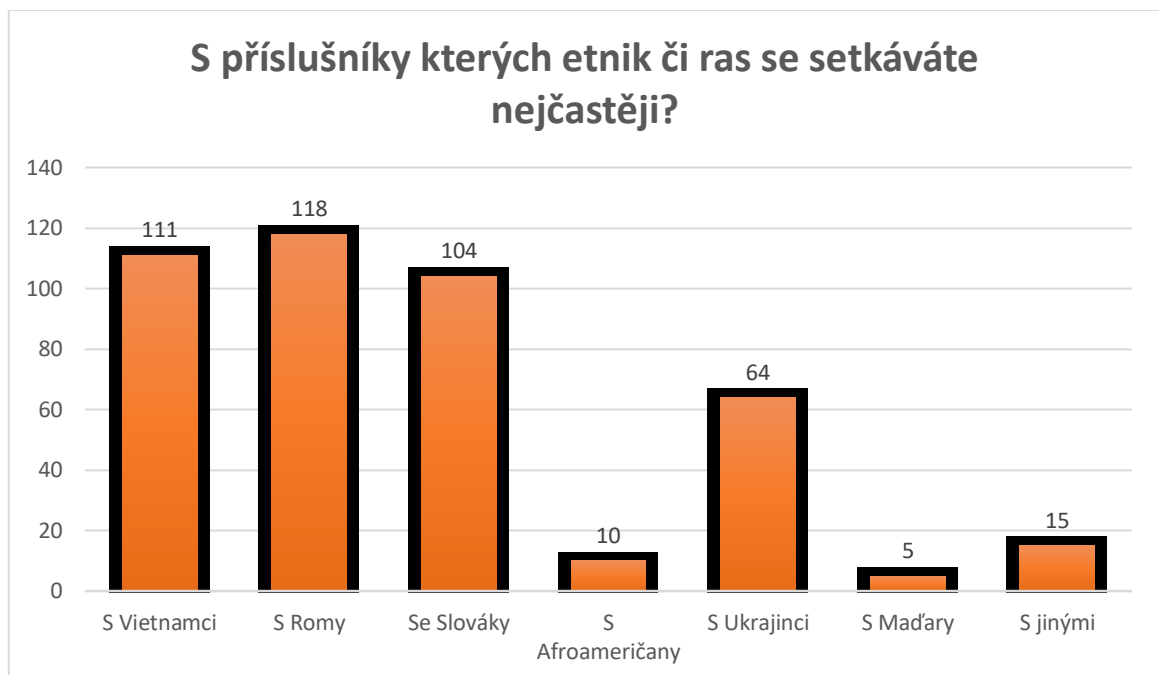
Otázky č. 12: Vadilo by vám, kdyby se do vašeho okolí přistěhovali příslušníci jiného etnika či rasy?

Graf 12 – Postoj k přistěhování se lidí jiného etnika či rasy

Dvanáctá otázka se zaměřovala na to, zda by respondentům vadilo, kdyby se do jejich okolí přistěhovali příslušníci jiného etnika či rasy. Nejpočetnější byly dvě odpovědi, a to „Ne“ a „Ano – Romové“. První uvedená odpověď čítala 90 označení, druhá uvedená odpověď byla označena 106 respondenty. Další odpovědi byly označovány značně méně – „Ano – Slováci“ označena 3 respondenty, „Ano – Ukrajinci“ označena 21 respondenty, „Ano – Afroameričané“ označena 18 lidmi. Nově přistěhovaní Vietnamci by vadili pouze 5 dotazovaným, Maďari by vadili 11 respondentům a lidé jiného etnika či rasy, než kteří jsou v hlavním výběru, by vadili 18 dotazovaným.

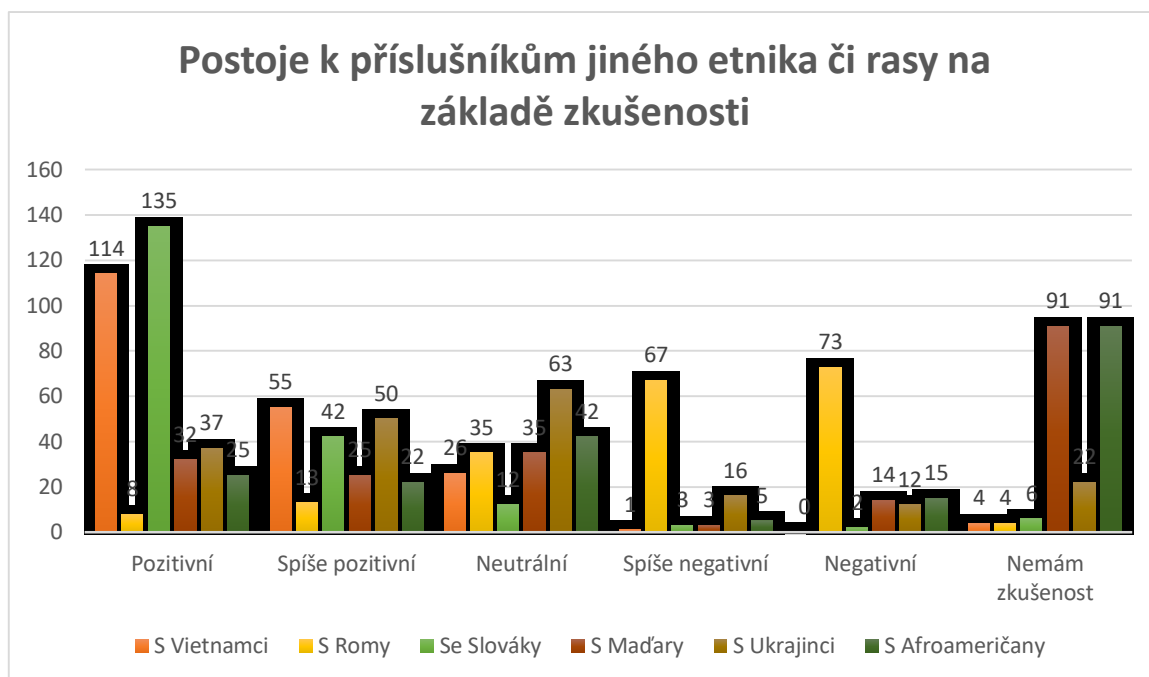
Otázka č. 13: S příslušníky kterých etnik či ras se setkáváte nejčastěji?

Graf 13 – Četnost setkávání se s lidmi jiného etnika či rasy

Třináctá otázka se zabývá faktem, se kterými příslušníky jiného etnika či rasy se respondenti setkávají nejčastěji. Respondenti se nejvíce setkávají s Romy (118 dotazovaných), s Vietnamci (111 odpovědí) a se Slováci (104 odpovědí). S Ukrajinci se setkává 64 respondentů. Další dvě odpovědi byly už mnohem méně označovány, a to setkávání s Afroameričany (10 respondentů) a s Maďary (5 respondentů). Setkávání se „S jinými“ označilo 15 dotazovaných.

Otázka č. 14: Jaký je váš postoj na základě vašich zkušeností s:

Graf 14 – Postoje k příslušníkům jiného etnika či rasy na základě zkušenosti

Ve čtrnácté otázce jsme se zaměřili postoje respondentů na základě jejich zkušenosti s lidmi určitého etnika či rasy. Respondenti vybírali odpovědi ke každé možnosti zvlášť. Z grafu můžeme vyčíst, že nejvíce pozitivní postoje na základě zkušeností respondentů jsou postoje ke Slovákům a Vietnamcům.

Postoje na základě zkušeností s Vietnamci označovali respondenti takto: 114 dotazovaných má pozitivní postoj k Vietnamcům, 55 lidí má spíše pozitivní zkušenost, neutrální postoj k Vietnamcům má 26 respondentů, spíše negativní má jen 1 dotazovaný. Negativní zkušenost nemá žádný respondent a jen 4 respondenti nemají zkušenost s Vietnamci.

Postoje na základě zkušeností s Romy popisují respondenti takto: pozitivní postoj k Romům má 8 respondentů, spíše pozitivní postoj má 13 respondentů, neutrální zkušenost označilo 35 dotazovaných. Odpověď „spíše negativní“ označilo 67 dotazovaných a negativní postoj k Romům má celkově 73 respondentů. Pouze 4 respondenti nemají s Romy zkušenosti žádné.

Postoje na základě zkušeností se Slováky respondenti označovali takto: 135 respondentů má pozitivní postoj ke Slovákům, spíše pozitivní zkušenost má 42 respondentů, neutrální postoj označilo 12 dotazovaných. Jako spíše negativní zkušenost se Slováky označili pouze

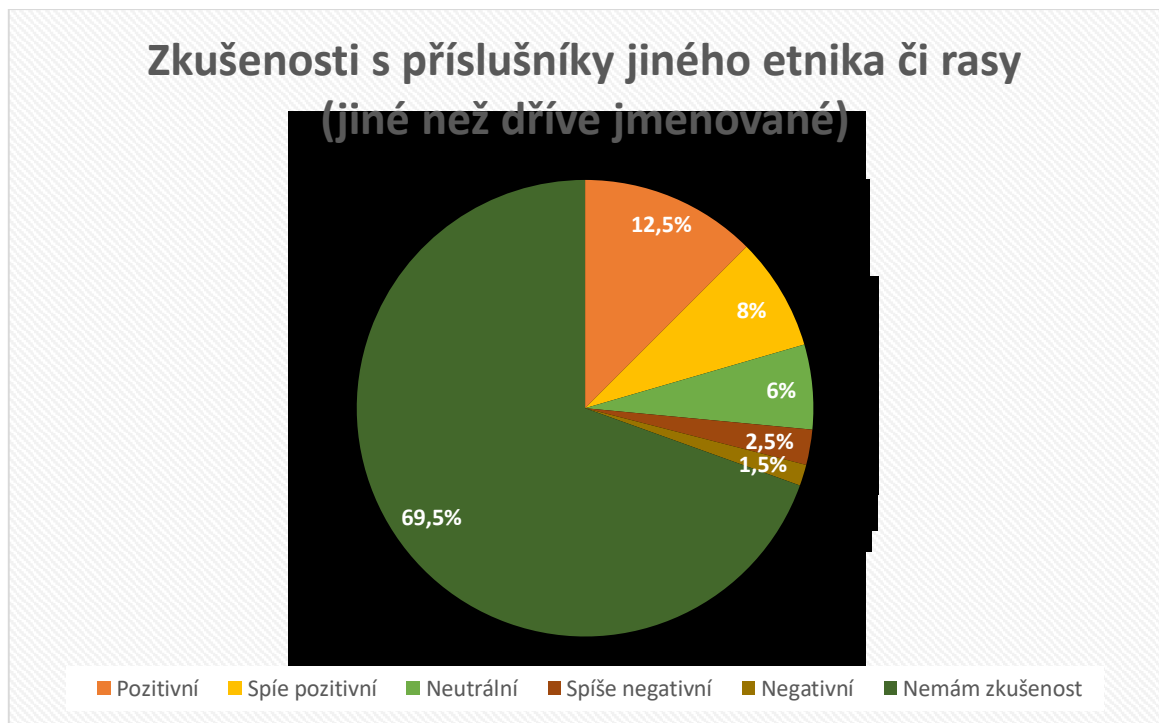
3 respondenti a negativní postoj na základě zkušeností se Slováky označili 2 dotazovaní. Žádné zkušenosti se Slováky nemá 6 dotazovaných.

Postoje na základě zkušeností s Maďary popisují respondenti takto: 32 respondentů uvedlo, že s Maďary má pozitivní zkušenost a spíše pozitivní postoj označilo 25 respondentů. Neutrální postoj k Maďarům označilo 35 respondentů a spíše negativní zkušenost poté 3 dotazovaní. Negativní zkušenost s Maďary má 14 respondentů. Žádnou zkušenost s Maďary nemá 91 respondentů.

Postoje na základě zkušeností s Ukrajinci respondenti označovali takto: pozitivní postoj má 37 dotazovaných, spíše pozitivní pak 50 respondentů a neutrální zkušenost byla označena v 63 případech. Spíše negativní postoj má 16 respondentů a negativní 12 dotazovaných. Pouze 22 respondentů nemá žádnou zkušenost s Maďary.

Své postoje na základě zkušenosti s Afroameričany popisují respondenti takto: pozitivní postoj k Afroameričanům označilo 25 respondentů, 22 dotazovaných označilo zkušenost jako spíše pozitivní a 42 jako neutrální. Spíše negativní postoj má pouze 5 respondentů a negativní má 15 dotazovaných. Žádnou zkušenost s Afroameričany nemá 91 respondentů.

Otázka č. 15: Jaké máte zkušenosti s příslušníky dalších etnik či ras (jiných, než byly dosud zmiňovány)?

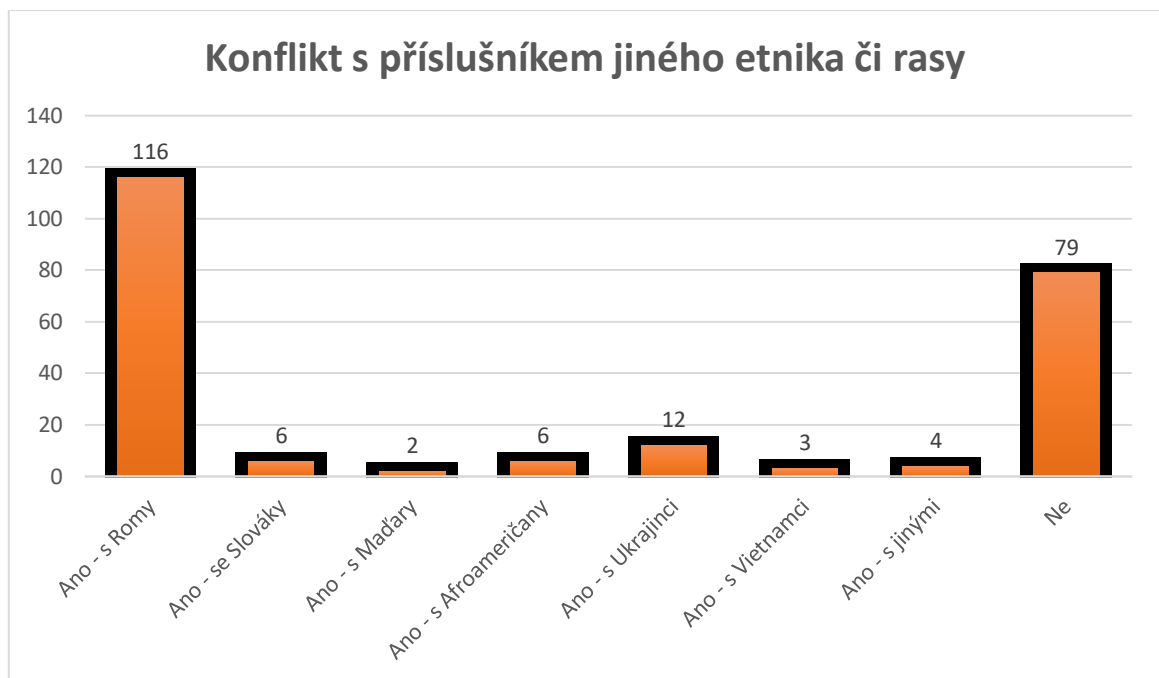

Graf 15 – Zkušenosti s příslušníky jiného etnika či rasy

Otázka číslo 15 navazovala na předchozí otázku. Jejím účelem bylo zjistit, zda respondenti mají zkušenosti s příslušníky jiného etnika či rasy, než kteří byli uvedeni v předchozí otázce, a jaké tyto zkušenosti jsou.

Velká většina, 139 dotazovaných (69,5 %), uvedlo, že s jinými příslušníky jiného etnika či rasy zkušenosti nemá. Pozitivní zkušenosti označilo 25 (12,5 %) respondentů, 16 (8 %) uvedlo zkušenost spíše pozitivní a neutrální zkušenost uvedlo 12 (6 %) respondentů. Jen 5 (2,5 %) dotazovaných uvedlo spíše negativní zkušenost a 3 (1,5 %) uvedlo negativní zkušenost.

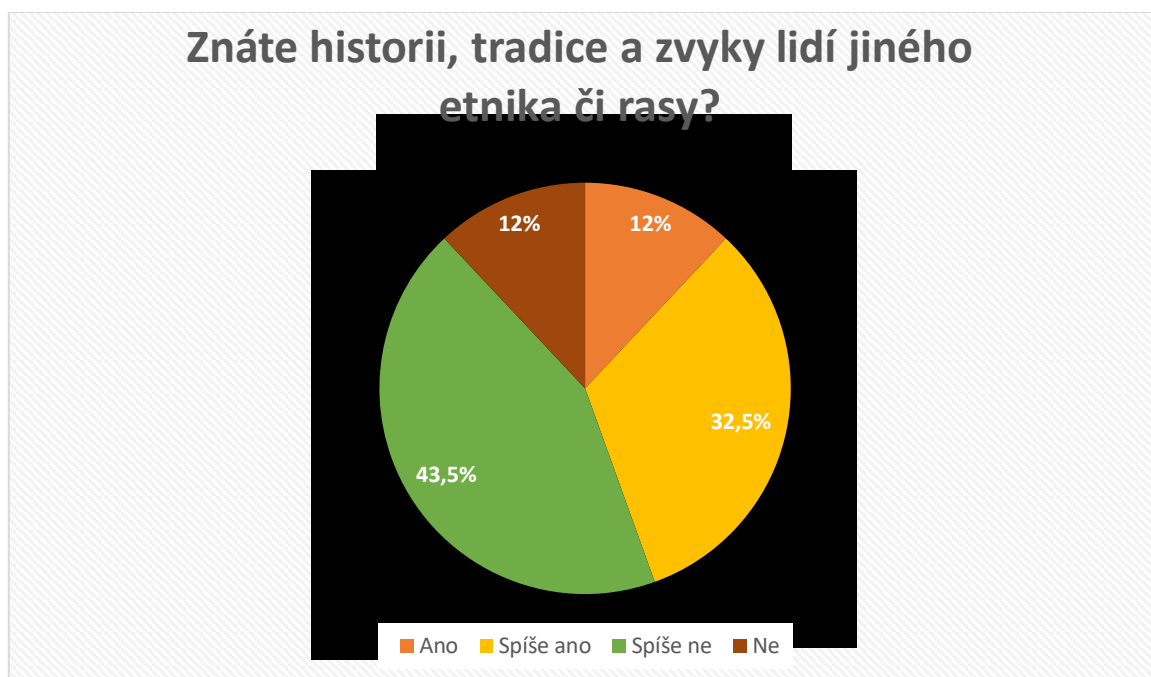
Otázka č. 16: Měl/a jste někdy konflikt s příslušníkem jiného etnika či rasy?

Graf 16 – Konflikt s příslušníkem jiného etnika či rasy

Pro zjištění, zda měli naši respondenti nějaký konflikt s příslušníkem jiného etnika či rasy, jsme využili otázku číslo 16. Dotazovaní měli možnost označit více odpovědí. Podle grafu lze jasně vidět, že převládají 2 skupiny odpovědí. Jedna skupina je odpověď „Ne“, tedy respondent neměl žádný konflikt s příslušníkem jiného etnika či rasy, tu označilo 79 dotazovaných. Nejpočetnější odpovědí však bylo „Ano – s Romy“, kterou označilo 116 respondentů. Další odpovědi již nejsou tak početné a respondenti je označili takto: konflikt se Slováky označilo 6 respondentů, konflikt s Maďary pouze 2 respondenti, konflikt s Afroameričany byl označen v 6 případech. Konflikt s Ukrajinci mělo 12 respondentů, 3 respondenti se dostali do konfliktu s Vietnamci a 4 dotazovaní měli konflikt s příslušníky jiného etnika či rasy, kteří nejsou v základním výběru.

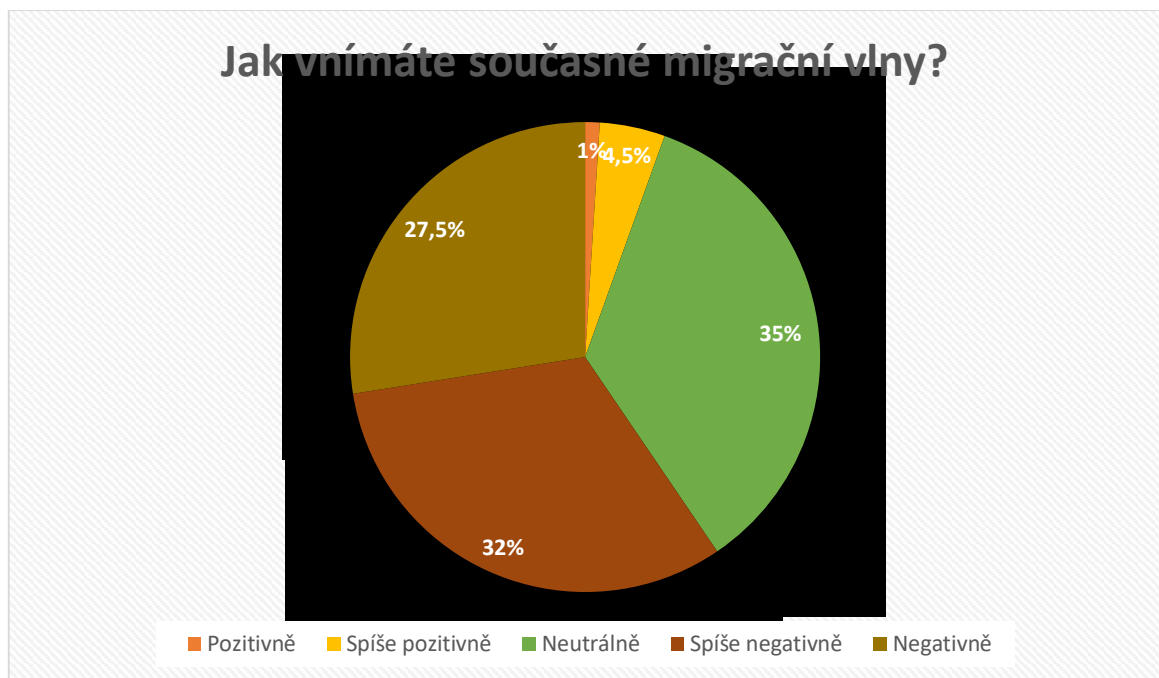
Otázka č. 17: Znáte historii, tradice a zvyky lidí jiného etnika či rasy?

Graf 17 – Znalost historie, tradic zvyků lidí jiného etnika či rasy

Sedmnáctá otázka byla zaměřena na znalost historie, tradic a zvyků lidí jiného etnika či rasy. Nejvíce respondentů, tedy 87 (43,5 %), uvedlo, že historii, tradice a zvyky jiných etnik či ras spíše nezná. Poté 65 (32,5 %) respondentů uvedlo, že historii, tradice a zvyky nezná. 24 dotazovaných označilo odpověď „ano“ a stejné množství respondentů označilo i odpověď „spíše ano“, tedy že historii, tradice a zvyky lidí jiných etnik či ras zná.

Otázka č. 18: Jak vnímáte současné migrační vlny?

Graf 18 – Vnímání migrační vln

S ohledem na situaci v posledních letech byla do dotazníku také zařazena otázka, která se týkala vnímání současných migračních vln. 70 (35 %) respondentů uvedlo, že migrační vlny vnímají neutrálně. Druhou nejznačovanější odpovědí bylo „spíše negativně“, tuto odpověď označilo 64 (32 %) dotazovaných. Současné migrační vlny vnímá negativně 55 (27,5 %) dotazovaných. Nejméně označované odpovědi tedy byly „spíše pozitivně“ (uvedlo 9 respondentů – 4,5 %) a „pozitivně“ (označili pouze 2 respondenti – 1 %).

Otázka č. 19: **Zajímáte se o způsoby začleňování lidí jiných etnik či ras do naší společnosti?**

Graf 19 – Zájem o začleňování lidí jiného etika či rasy do společnosti

Poslední položkou v dotazníku byla otázka „Zajímáte se o způsoby začleňování lidí jiných etnik či ras do naší společnosti?“. Odpověď „spíše ne“ označila téměř polovina respondentů, tedy přesně 95 (47,5 %). Dále 51 (25,5 %) respondentů uvedlo, že se nezajímá o začleňování lidí jiných etnik či ras do naší společnost. „Spíše ano“ označilo 41 (20,5 %) respondentů a 13 (6,5 %) dotazovaných uvedlo, že se o začleňování zajímá.

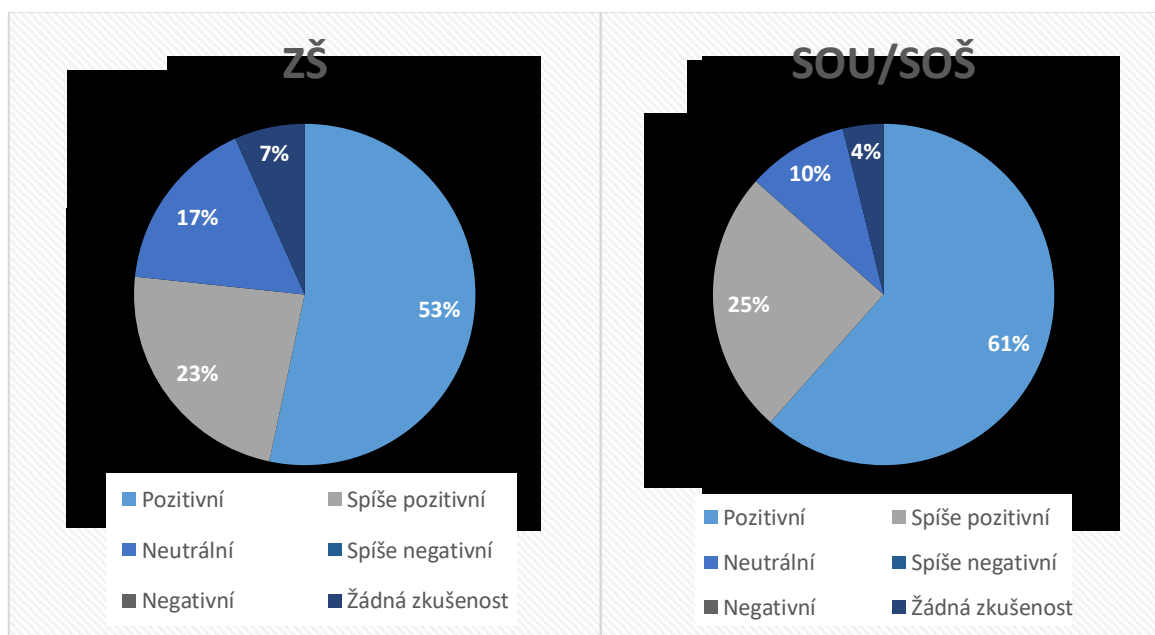
4.2 Druhá část

Ve druhé části budeme zjišťovat vliv úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů na jejich postoje k lidem určitých ras či etnik. Je nutno dodat, že počty respondentů s určitým dosaženým vzděláním nejsou stejné. Nejpočetnější skupinou jsou respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou (54 respondentů), druhé místo obsadili respondenti se středním odborným učilištěm/střední odbornou školou bez maturity (52 dotazovaných). Třetí nejpočetnější skupinou jsou vysokoškolsky vzdělaní respondenti (50 dotazovaných). Další tři skupiny jsou už méně početné – základní vzdělání uvedlo 30 respondentů, vystudované gymnázium/lyceum má 12 respondentů a vyšší odborné vzdělání označili pouze 2 dotazovaní.

4.2.1 Postoje respondentů k Vietnamcům podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání

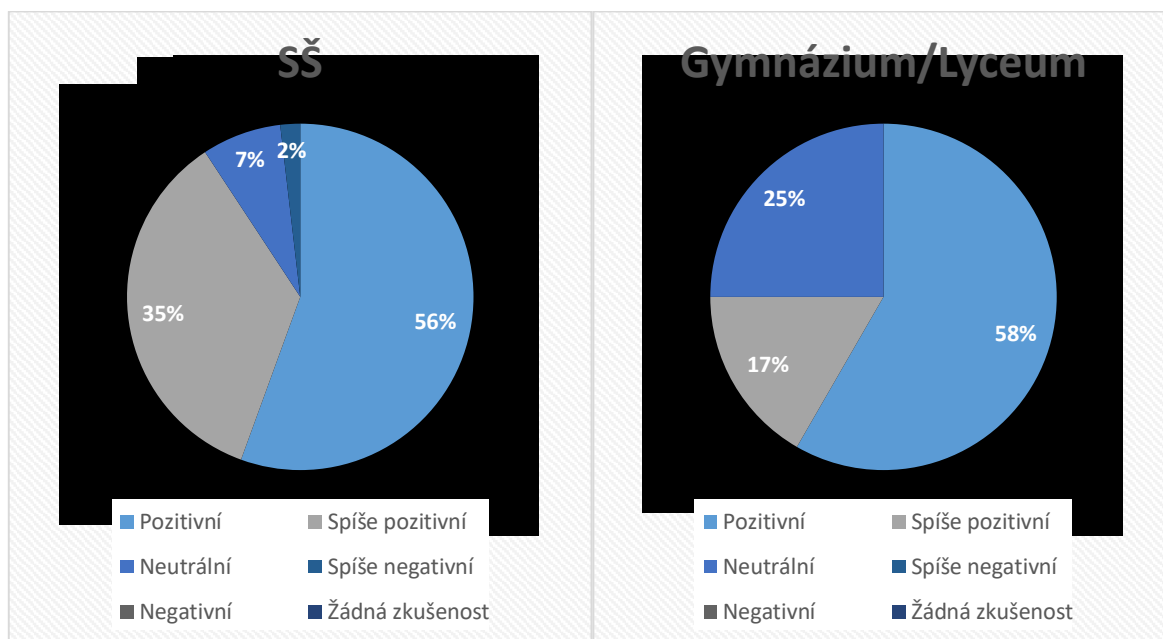
V této podkapitole si pomocí grafů ukážeme, jaké postoje k Vietnamcům mají respondenti se základní školou, středním odborným učilištěm/střední odbornou školou bez maturity, střední školou s maturitou, gymnáziem/lyceem, vyšší odbornou školou a vysokou školou. Podstatou tohoto porovnání je zjistit, zda úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postoje vůči Vietnamcům. Respondenti byli rozděleni do jednotlivých skupin podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání.

Graf 20 – Postoje – ZŠ – Vietnamci

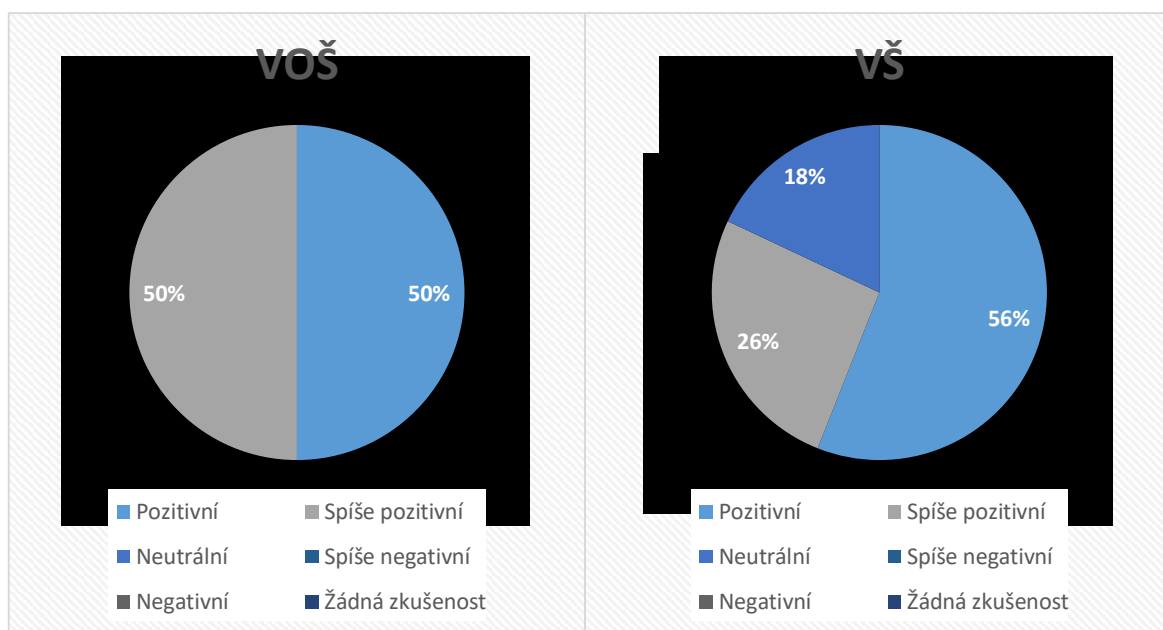
Graf 21 – Postoje – SOU/SOŠ – Vietnamci

Graf 22 – Postoje – SŠ – Vietnamci

Graf 23 – Postoje – Gym./Lyc. – Vietnamci

Graf 24 – Postoje – VOŠ – Vietnamci

Graf 25 – Postoje – VŠ – Vietnamci

V této části jsme se zaměřili na názory respondentů, které jsme rozdělili dle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání, na Vietnamce. Podle výsledků čtrnácté položky v dotazníku můžeme říct, že postoje k Vietnamcům jsou u všech skupin převážně pozitivní. U všech šesti skupin lidí s určitým dosaženým vzděláním se odpověď „pozitivní“ objevuje v 50–61 %. Tuto odpověď označilo tedy 114 respondentů z celkových 200. Jedná

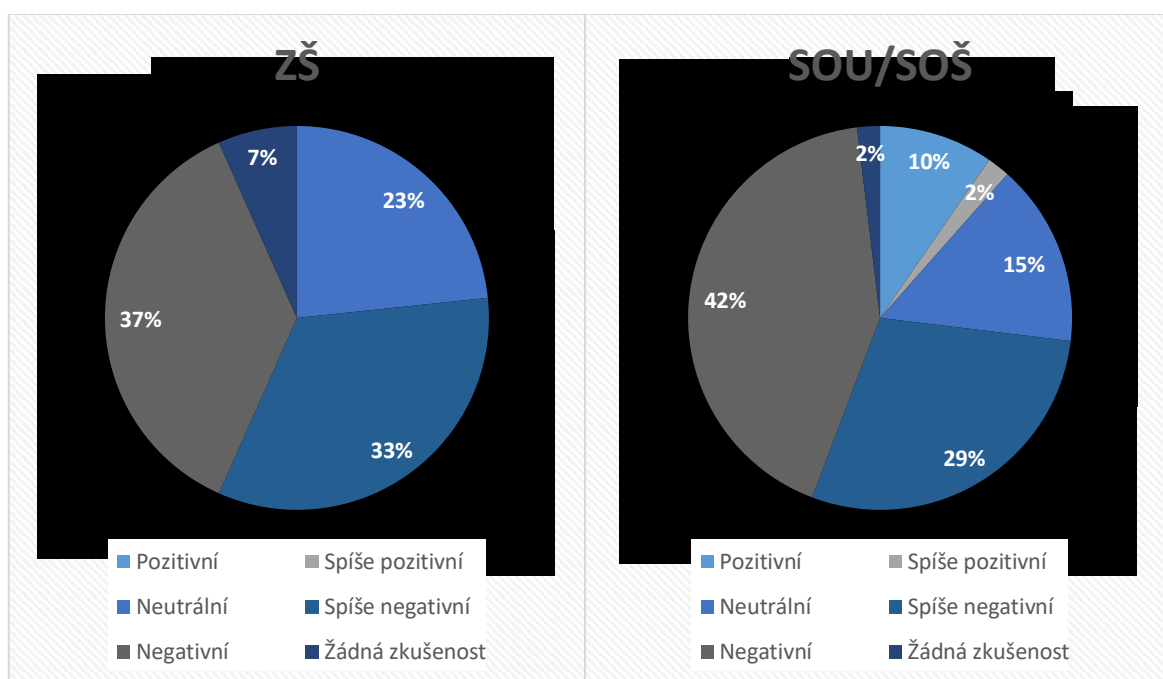
se tedy o více než polovinu dotazovaných. Druhou nejčastější odpovědí bylo „spíše pozitivní“. Tato odpověď se pohybovala v jednotlivých skupinách mezi 17–50 %. Třetí nejrozšířenější odpovědí bylo „neutrální“, která se pohybovala v rozmezí 0–25 %. Odpověď „nemám zkušenost“ označili respondenti se ZŠ a SOU/SOŠ a její četnost je tedy 0–7 %. Odpověď „spíše negativní“ byla označena pouze jednou, to respondentem se středoškolským vzděláním s maturitou. Odpověď „negativní“ neoznačil žádný respondent.

Na základě získaných dat můžeme říct, že postoje k Vietnamcům zaujímají všechny skupiny velmi podobným způsobem, a to převážně v pozitivním slova smyslu.

4.2.2 Postoje respondentů k Romům podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání

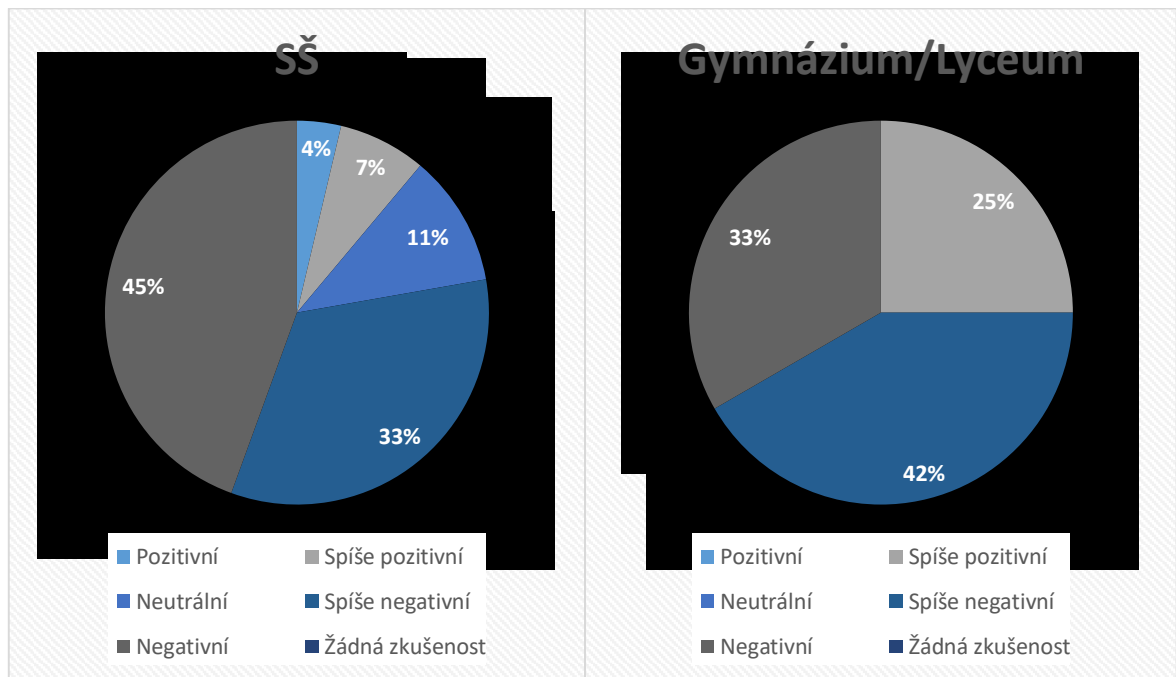
Následující grafy nám objasní, jaké postoje k Romům mají respondenti se základní školou, středním odborným učilištěm/střední odbornou školou bez maturity, střední školou s maturitou, gymnáziem/lyceem, vyšší odbornou školou a vysokou školou. Podstatou tohoto porovnání je zjistit, zda úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postoje vůči Romům.

Graf 26 – Postoje – ZŠ – Romové

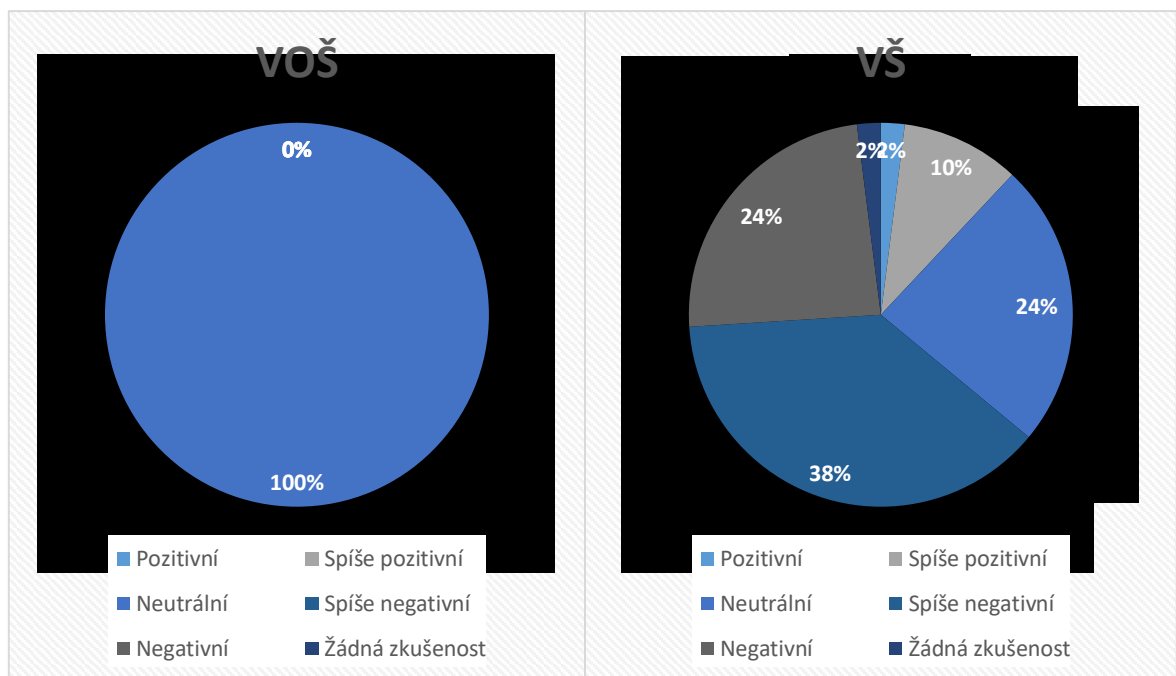
Graf 27 – Postoje – SOU/SOŠ – Romové

Graf 28 – Postoje – SŠ – Romové

Graf 29 – Postoje – Gym./Lyc. – Romové

Graf 30 – Postoje – VOŠ – Romové

Graf 31 – Postoje – VŠ – Romové

Stejně jako v předchozí podkapitole se budeme zaměřovat na postoje respondentů. Tentokrát to budou postoje respondentů vůči Romům. Čtrnáctá položka v dotazníku nám ukazuje, že postoje respondentů na základě jejich zkušeností s Romy jsou převážně

negativní nebo spíše negativní. Avšak po rozdělení respondentů do jednotlivých skupin podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání se výsledky trochu liší. U 4 z 6 grafů můžeme vidět, že respondenti dané skupiny procentuálně nejvíce označovali „negativní zkušenost“. Byli to respondenti spadající do skupiny ZŠ, SOU/SOŠ a SŠ. U respondentů s vystudovaným gymnáziem/lyceem bylo nejvíce označováno „spíše negativní“ (42 %), ale odpověď „negativní“ stále zaujímá druhou pozici v odpovědích, celých 33 %. Vysokoškolsky vzdělaní respondenti nejvíce označovali odpověď „spíše negativní“, tato odpověď tvořila 38 %. Všichni respondenti s vyšším odborným vzděláním odpověděli „neutrální“.

Odpověď „negativní“ se tedy u všech dotazovaných skupin objevuje v 0–45 %. Pokud bychom tedy vynechali skupinu s vyšším odborným vzděláním, kde tato odpověď nebyla uvedena ani jednou, je procentuální zastoupení této odpovědi 30–45 % u 5 z 6 skupin.

Druhou nejčastější odpovědí bylo „spíše negativní“. Odpověď se objevovala ve 0–42 % všech dotazovaných skupin. Pokud bychom tedy opět vyřadili skupinu VOŠ, kde nebyla tato odpověď zastoupena ani jednou, dostaneme se na procentuální zastoupení této odpovědi 29–42 % u 5 z 6 skupin respondentů.

Odpověď „neutrální“ byla nejvíce zastoupena u skupiny respondentů s VOŠ, a to ve 100 %. Dále se odpověď „neutrální“ objevila u skupiny VŠ, SŠ, SOU/SOŠ a ZŠ, a to v rozmezí 11–30 %. U respondentů s vystudovaným gymnáziem/lyceem se tato odpověď nevyskytla ani jednou.

Odpověď „spíše pozitivní“ už nebyla tak četná, jako předchozí tři. Celkově se tedy vyskytla u čtyř skupin (VŠ, gymnázium/lyceum, SŠ a SOU/SOŠ), kde se pohybovala její četnost v rozmezí 2–25 %.

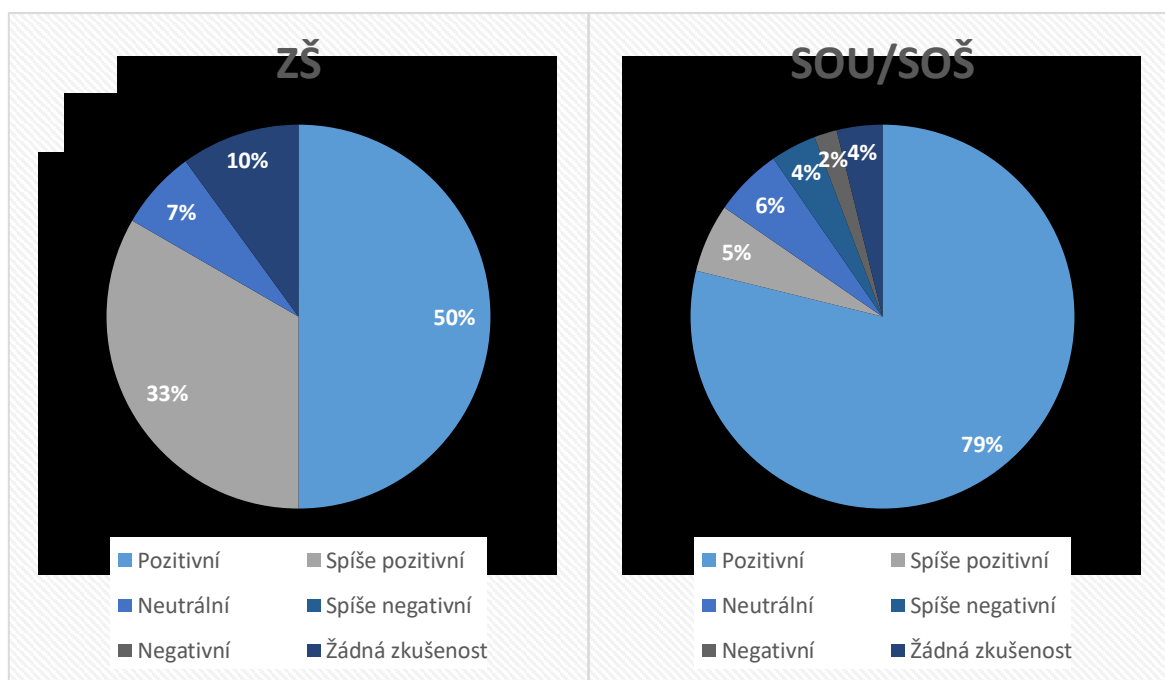
Odpověď „pozitivní“ byla zastoupena u všech dotazovaných skupin nejméně. Pozitivní zkušenost s Romy má jeden vysokoškolsky vzdělaný respondent (2 %), dva středoškolsky vzdělaní respondenti (4 %) a pět respondentů spadající do skupiny SOU/SOŠ (10 %). Celkově se tedy odpověď „pozitivní“ u všech dotazovaných skupin objevuje v 0–10 %. Lze tedy říct, že zkušenosti respondentů s Romy jsou převážně negativní či spíše negativní, až na respondenty s vyšším odborným vzděláním, kteří ve 100 % případů odpověděli, že jejich zkušenosti s Romy jsou neutrální.

Můžeme tedy říct, že respondenti ve většině skupin odpovídali poměrně stejným způsobem, takže nelze říct, že by respondenti s vyšším vzděláním zaujímali více pozitivní postoje k Romům než respondenti s nižším vzděláním.

4.2.3 Postoje respondentů ke Slovákům podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání

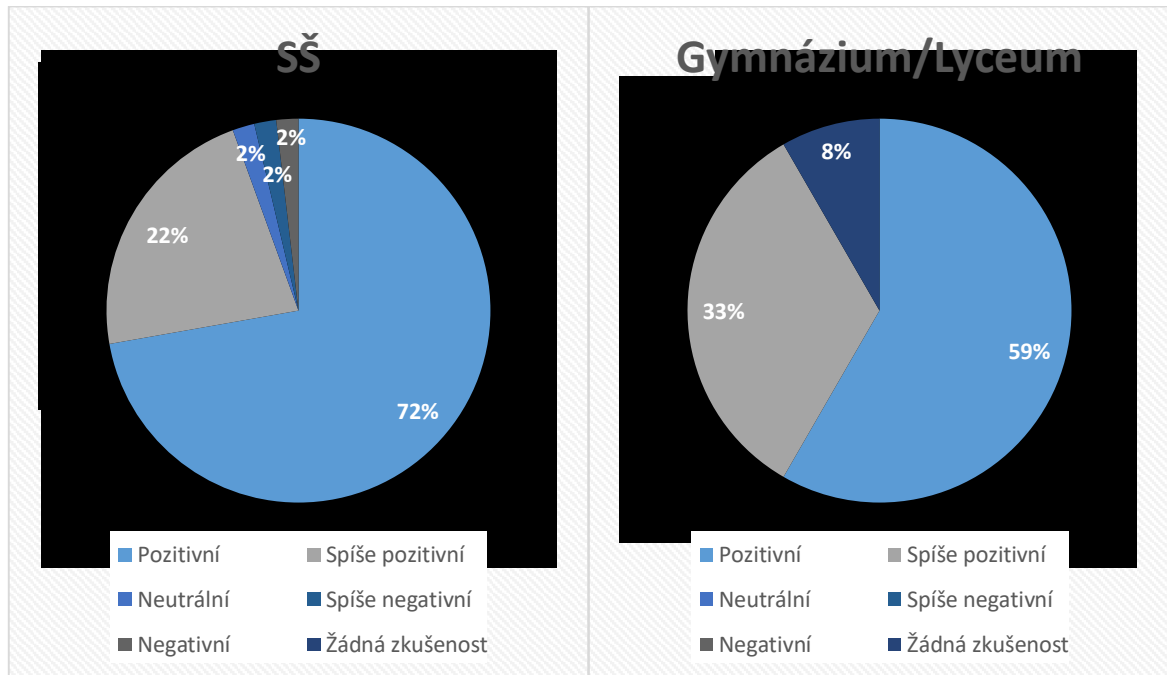
V následující podkapitole se zaměříme na to, jaké postoje ke Slovákům mají se základní školou, středním odborným učilištěm/střední odbornou školou bez maturity, střední školou s maturitou, gymnáziem/lyceem, vyšší odbornou školou a vysokou školou. Podstatou tohoto porovnání je zjistit, zda úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postoje vůči Slovákům.

Graf 32 – Postoje – ZŠ – Slováci

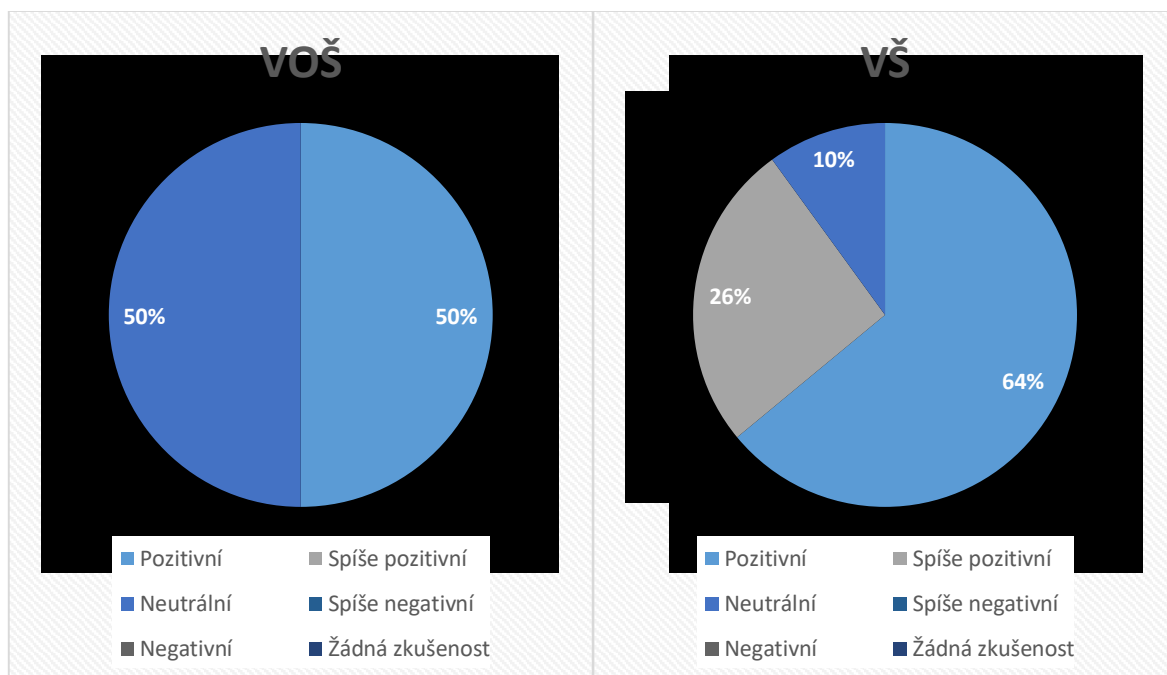
Graf 33 – Postoje – SOU/SOŠ – Slováci

Graf 34 – Postoje – SŠ – Slováci

Graf 35 – Postoje – Gym./Lyc. – Slováci

Graf 36 – Postoje – VOŠ – Slováci

Graf 37 – Postoje – VŠ – Slováci

Při zaměření se na postoje a zkušenosti respondentů se Slováky, jsme mohli zjistit, že postoje respondentů jsou převážně pozitivní, jak vyplývá z výše uvedených grafů. U všech šesti skupin můžeme pozorovat, že odpověď „pozitivní“ se pohybuje v rozmezí 50–79 %.

Je to tedy značná část všech odpovědí. Celkově má pozitivní postoj ke Slovákům 135 z 200 respondentů.

Druhou nejoznačovanější odpovědí bylo „spíše pozitivní“. Tuto odpověď můžeme nalézt u 5 z 6 skupin dotazovaných, kde se odpověď pohybuje v rozmezí 5–33 %. Skupina, která tuto odpověď neoznačila, byla skupina respondentů s vyšším odborným vzděláním.

Neutrální zkušenost se Slováky označilo již méně dotazovaných. Odpověď „neutrální“ byla zastoupena u 5 z 6 skupin, kde tedy tuto odpověď neoznačil ani jeden respondent s vystudovaným gymnáziem/lyceem. Tato možnost se tedy pohybovala u 5 z 6 dotazovaných skupin v rozmezí 2–50 %, přičemž nejvyšší procentuální zastoupení (50 %) bylo u skupiny respondentů s vyšším odborným vzděláním. Kdybychom vynechali tuto skupinu, tak by se odpověď pohybovala v rozmezí 2–10 %.

Jako „spíše negativní“ označili svůj postoj respondenti ze skupiny SŠ a SOU/SOŠ, přičemž u skupiny SOU/SOŠ takto odpověděla 4 % (2 dotazovaní) a středoškolsky vzdělaných respondentů takto odpověděla pouze 2 % (1 dotazovaný).

Negativní postoje a zkušenosti se Slováky mají pouze respondenti ze skupin SOU/SOŠ a SŠ. Tyto odpovědi byly označovány opět v malém množství, stejně jako odpověď „spíše negativní“. Odpověď negativní označila 2 % respondentů ze skupiny SŠ a stejně tak tomu bylo u skupiny SOU/SOŠ, tedy 2 %.

Poslední možnou odpovědí bylo „žádná zkušenost“. Respondenti tedy měli možnost označit tuto možnost, když s danou skupinou nepřišli do styku a nemohou tedy na základě zkušenosti popsat svůj postoj k dané skupině. Tuto možnost využili respondenti se základní školou, středním odborným učilištěm/školou, středoškolským vzděláním s maturitou a dotazovaní s vystudovaným gymnáziem/lyceem. Celkově se tato odpověď pohybovala u těchto čtyř skupin v rozmezí 2–10 %

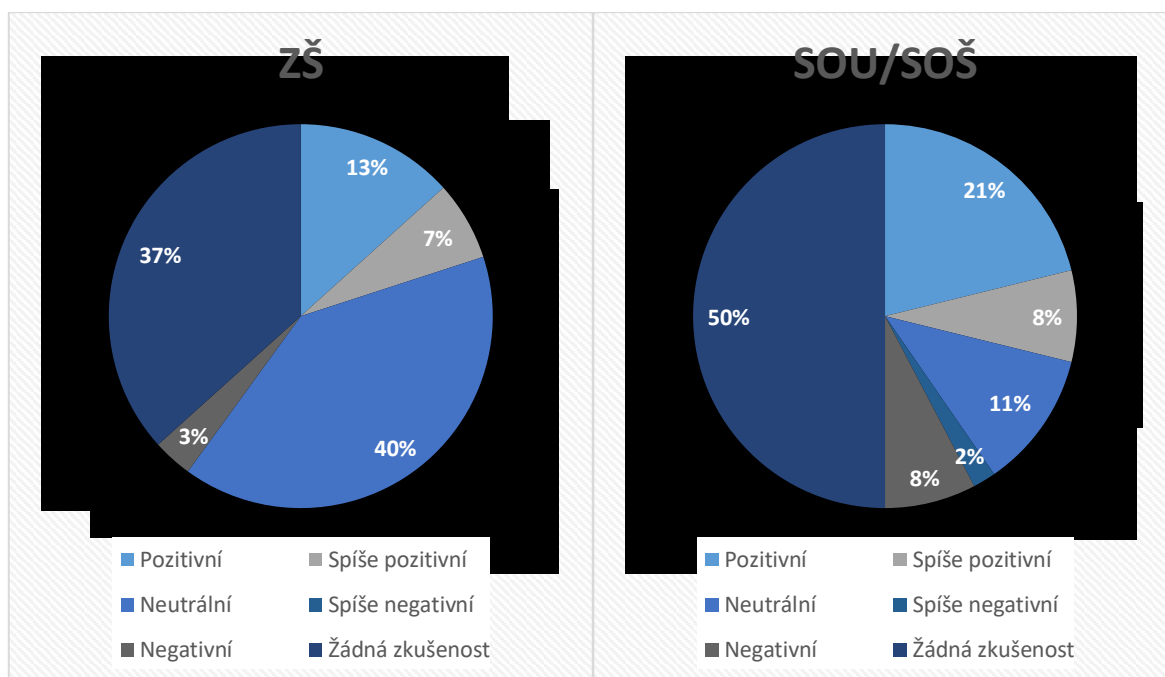
Pozitivní nebo spíše pozitivní postoj ke Slovákům tedy zaujímá u 5 z 6 skupin minimálně 83 % dotazovaných. U skupiny VOŠ je to 50 %. Můžeme tedy říct, že postoj ke Slovákům je z velké části pozitivního charakteru.

Na základně zpracování dat lze říct, že respondenti ve všech skupinách zaujímali velmi podobné postoje ke Slovákům, a to z velké části pozitivní. Nemůžeme tedy říct, že by respondenti s vyšším dosaženým vzděláním měli více pozitivní nebo negativní postoje ke Slovákům než respondenti s nižším dosaženým vzděláním.

4.2.4 Postoje respondentů k Maďarům podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání

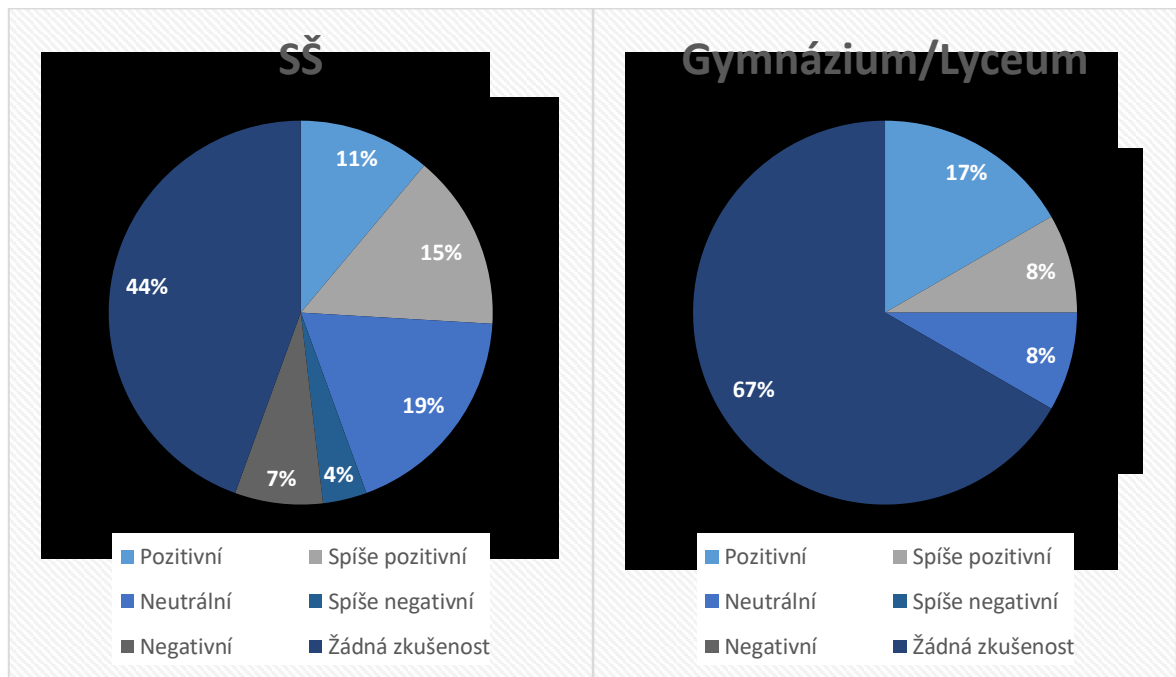
Tato podkapitola bude zaměřena na to, jaké postoje k Maďarům zastávají respondenti se základní školou, středním odborným učilištěm/střední odbornou školou bez maturity, střední školou s maturitou, gymnáziem/lyceem, vyšší odbornou školou a vysokou školou. Podstatou tohoto porovnání je zjistit, zda úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postoje vůči Maďarům. Respondenti byli rozděleni do jednotlivých skupin podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání.

Graf 38 – Postoje – ZŠ – Maďaři

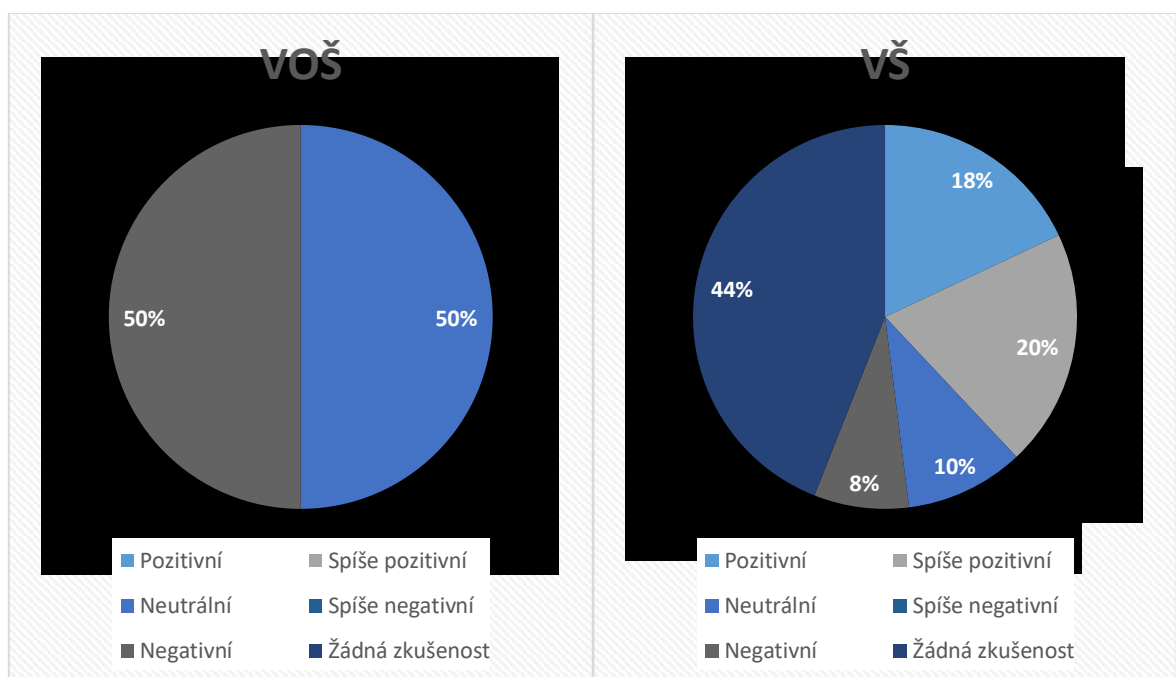
Graf 39 – Postoje – SOU/SOŠ – Maďaři

Graf 40 – Postoje – SŠ – Maďaři

Graf 41 – Postoje – Gym./Lyc. – Maďaři

Graf 42 – Postoje – VOŠ – Maďaři

Graf 43 – Postoje – VŠ – Maďaři

Na rozdíl od předchozích podkapitol jsou výsledky grafů v této podkapitole více různorodé. Z grafů můžeme vyčíst, že hodně respondentů nemá žádné zkušenosti s Maďary, tudíž nemohli ani vyjádřit svůj postoj k nim na základě jejich zkušeností. Odpověď „žádná zkušenost“ byla označena v 5 z 6 skupinách. Tato odpověď se

pohybovala v rozmezí 0–67 %. V poslední skupině (VOŠ) tato odpověď nebyla zastoupena ani jednou.

Jelikož se u této otázky hodně lišily odpovědi jednotlivých skupin, zaměříme se na každou skupinu zvlášť.

Respondenti se základním vzděláním uvedli v 37 %, že nemají žádné zkušenosti s Maďary. Pozitivní postoj k Maďarům poté zaujímá 13 % respondentů se základním vzděláním, spíše pozitivní postoj má 7 % dotazovaných. Odpověď „neutrální“ byla v této skupině nejvíce označována a uvedlo je 40 % respondentů se základním vzděláním. Následující odpovědi už nebyly tak četné – odpověď „spíše negativní“ neuvedl ani jeden z dotazovaných a odpověď „negativní“ označily 3 % respondentů z této skupiny. Z těchto výsledků můžeme vyvodit, že postoje respondentů se základním vzděláním jsou z velké části neutrální. Poté následují v menší míře postoje pozitivní, a ještě méně mají negativní postoje k Maďarům. Ovšem musíme také zahrnout fakt, že značná část daných respondentů nemá s Maďary zkušenost žádnou.

Respondenti s vystudovaným středním odborným učilištěm nebo střední odbornou školou bez maturity odpovídali takto: 50 % respondentů uvedlo, že nemá zkušenost s Maďary žádnou. Poté byla nejčastější odpovědí „pozitivní“. Pozitivní postoj k Maďarům zaujímá 21 % respondentů ze skupiny SOU/SOŠ. Spíše pozitivní postoj k Maďarům pak uvedlo méně respondentů, a to 8 %. U skupiny respondentů s vystudovanou střední odbornou školou bez maturity nebo středním odborným učilištěm se výrazně liší výsledky u odpovědi „neutrální“. Zatím co u skupiny respondentů se základním vzděláním označilo odpověď „neutrální“ 40 % dotazovaných, u skupiny se středním odborným vzděláním to bylo pouze 11 %. Spíše negativní postoj zaujímají pouze 2 % ze skupiny SOU/SOŠ a negativní postoj k Maďarům má 8 % dotazovaných z této skupiny. Z výsledků můžeme vyvodit, že postoje respondentů se SOU/SOŠ jsou z velké části neutrální. Nezapomínejme však na fakt, že v této skupině 50 % respondentů nemá s Maďary zkušenost žádnou.

Další skupinou jsou respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou. V této skupině respondentů uvedlo 44 % dotazovaných, že nemají žádnou zkušenost s Maďary. Pozitivní postoj k Maďarům poté zaujímá 11 % respondentů a spíše pozitivní postoj označilo 15 % dotazovaných. Odpověď „neutrální“ označilo 19 % respondentů s vystudovanou střední školou s maturitou. Co se týče negativních postojů k Maďarům, tak ze skupiny SŠ označilo možnost „spíše negativní“ 4 % respondentů a „negativní“ 7 % dotazovaných. Ve skupině respondentů se středoškolským vzděláním s maturitou tedy můžeme uvést, že postoje

k Maďarům byly více vyvážené než u předchozích skupin. Nejvíce tedy zaujímali neutrální a spíše pozitivní postoje. Stejně jako v předchozích skupinách se zde objevuje spousta respondentů, kteří nemají s Maďary žádnou zkušenost, a to celkem 44 % dotazovaných ve skupině SŠ.

Skupina respondentů s vystudovaným gymnáziem/lyceem odpovídala takto: 67 % respondentů z této skupiny nemá žádnou zkušenost s Maďary. Pozitivní zkušenost uvedlo 17 % dotazovaných a spíše pozitivní postoj poté 8 %. Neutrální postoj k Maďarům zaujímá 8 % respondentů z této skupiny. Žádný respondent s vystudovaným gymnáziem/lyceem neuvedl, že by měl k Maďarům negativní nebo spíše negativní postoj. Z těchto výsledků vyplývá, že větší část respondentů s vystudovaným gymnáziem/lyceem nemá žádné zkušenosti s Maďary. Ale respondenti, kteří tyto zkušenosti mají, zaujímají převážně pozitivní, spíše pozitivní nebo neutrální postoj. Negativní nebo spíše negativní postoje tito respondenti nezaujímají.

Respondenti s vystudovanou vyšší odbornou školou uvedli v 50 %, že mají s Maďary zkušenost neutrální a druhých 50 % zaujímá postoj negativní. Ani jeden z respondentů z této skupiny (VOŠ) neuvedl, že by neměl s Maďary zkušenost žádnou, pozitivní, spíše pozitivní nebo spíše negativní. Postoje respondentů s vyšším odborným vzděláním k Maďarům se tedy spíše kloní k neutrální až negativní rovině.

Poslední skupinou jsou vysokoškolsky vzdělaní respondenti. Ti v 44 % uvedli, že zkušenosti s Maďary nemají žádné. Pozitivní zkušenost s Maďary pak uvedlo 18 % respondentů z této skupiny. Odpověď „spíše pozitivní“ uvedlo 20 % dotazovaných a neutrální postoj vůči Maďarům zaujímá 10 % vysokoškolsky vzdělaných respondentů. Spíše negativní postoj neuvedl žádný dotazovaný z dané skupiny (VŠ) a 8 % dotazovaných zaujímá k Maďarům postoj negativní. Z grafu tedy můžeme vyčíst, že respondenti s vystudovanou vysokou školou, kteří uvedli, že mají nějaký postoj k Maďarům na základě jejich zkušenosti, zaujímají převážně pozitivní a spíše pozitivní postoje. Neutrální postoje zaujímají také, ale v menší míře, že ty více pozitivní. Avšak jsou zde i vysokoškolsky vzdělaní respondenti, kteří mají postoj k Maďarům negativní.

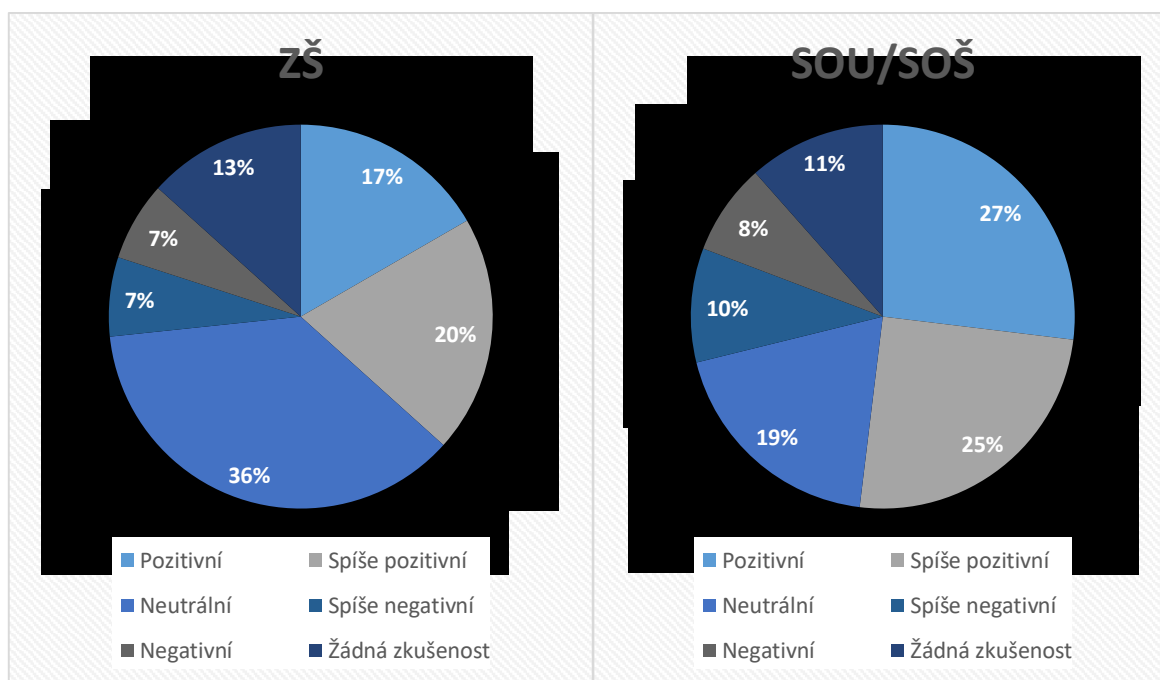
Po zpracování jednotlivých skupin tedy můžeme říct, že odpověď „žádná zkušenost“ s Maďary byla označována v rozmezí 0–67 %, pozitivní zkušenost pak v rozmezí 0–21 %. Odpověď „spíše pozitivní“ se pohybovala v rozmezí 0–20 %, možnost „neutrální“ byla označována v rozmezí 8–40 %. Co se týče negativně zaměřených postojů, tak spíše negativní postoj se pohyboval v rozmezí 0–4 % a negativní v rozmezí 0–50 %. Postoje se

tedy v jednotlivých skupinách liší. Nelze však říct, že by respondenti s vyšším vzděláním měli více pozitivní nebo negativní postoje k Maďarům než respondenti s nižším vzděláním.

4.2.5 Postoje respondentů k Ukrajincům podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání

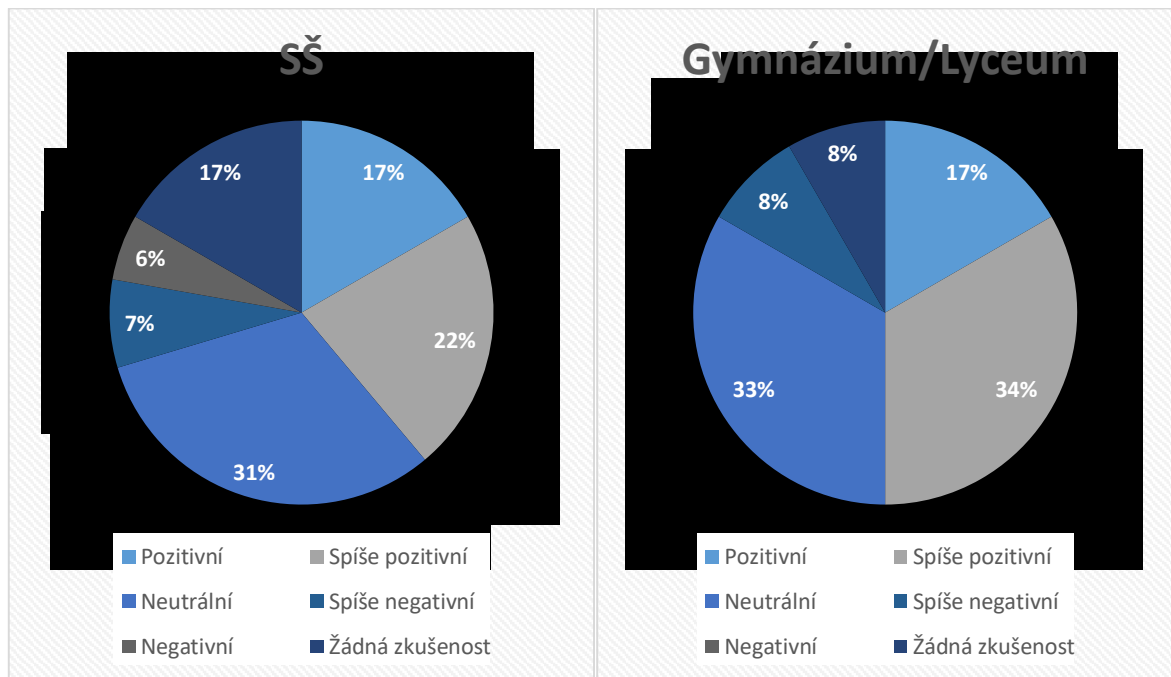
V této podkapitole se zaměříme na to, jaké postoje k Ukrajincům zaujímají respondenti se základní školou, středním odborným učilištěm/střední odbornou školou bez maturity, střední školou s maturitou, gymnáziem/lyceem, vyšší odbornou školou a vysokou školou. Podstatou tohoto porovnání je zjistit, zda úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postoje vůči Ukrajincům.

Graf 44 – Postoje – ZŠ – Ukrajinci

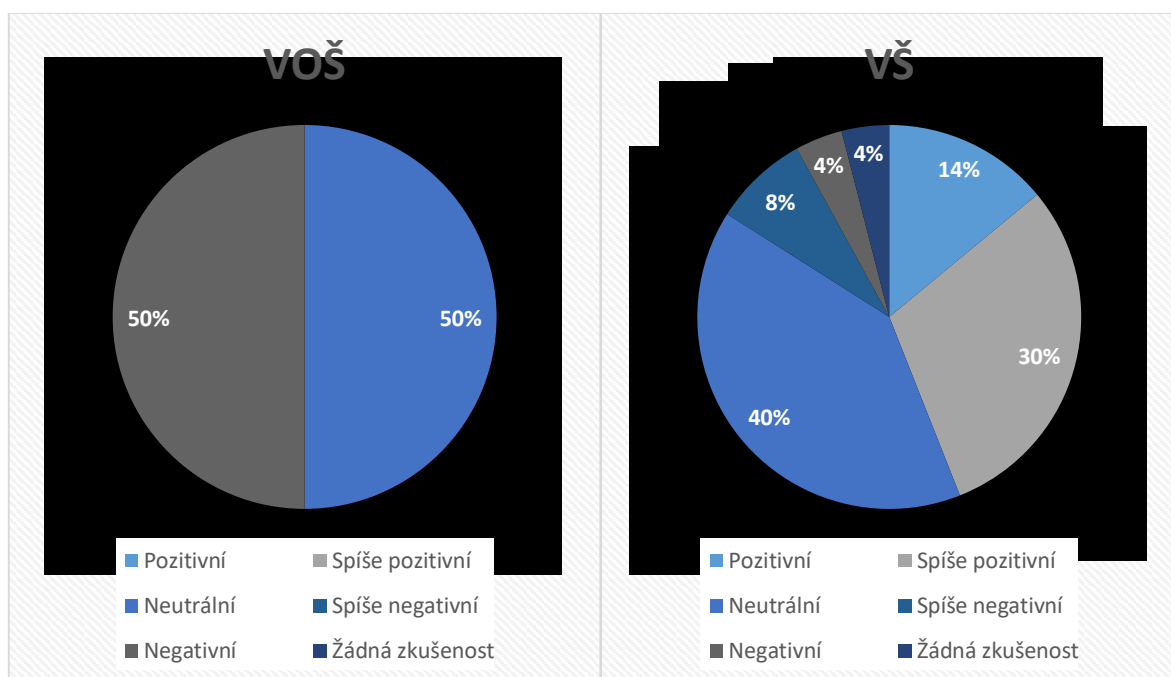
Graf 45 – Postoje – SOU/SOŠ – Ukrajinci

Graf 46 – Postoje – SŠ – Ukrajinci

Graf 47 – Postoje – Gym./Lyc. – Ukrajinci

Graf 48 – Postoje – VOŠ – Ukrajinci

Graf 49 – Postoje – VŠ – Ukrajinci

Při zaměření se na postoje respondentů na základě jejich zkušeností s Ukrajinci jsme mohli zjistit, že postoje respondentů jsou z větší části neutrální, jak vyplívá z výše uvedených grafů. Odpověď neutrální se objevovala u všech skupin v rozmezí 19 – 50 %. Druhou nejčastější odpovědí byla možnost „spíše pozitivní“ a pohybovala se u 5 z 6 skupin

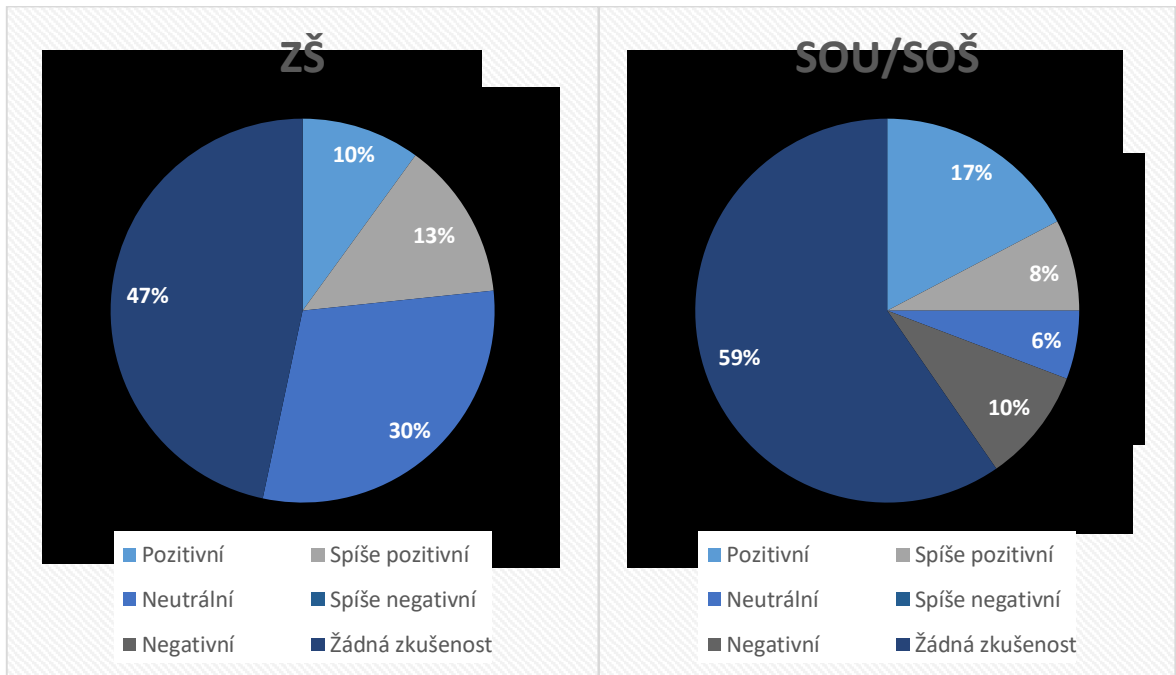
v rozmezí 20–34 %. U skupiny VOŠ nemá spíše pozitivní postoj ani jeden respondent, tudíž je u této skupiny tato odpověď 0 %. Pozitivní postoj k Ukrajincům popsali respondenti ze všech skupin až na skupinu VOŠ, takže můžeme říct, že tento postoj se objevuje v 5 z 6 skupin v rozmezí 14 – 27 %. Když se zaměříme na odpovědi negativního charakteru, můžeme si všimnout, že spíše negativní postoj zaujímají respondenti u všech 6 skupin škol v 0 – 10 %. A negativní postoj k Ukrajincům mají respondenti v 0 – 50 % u všech dotazovaných skupin. Respondenti s vystudovaným gymnáziem/lyceem byli jedinou skupinou, ve které se neobjevila ani jedna odpověď „negativní“. Je běžné, že se zde objevují i respondenti, kteří s danou skupinou příslušníků jiného etnika či ras nemají žádnou zkušenost. V případě Ukrajinců tedy s nimi nemá zkušenost 0 – 17 % dotazovaných. Tato odpověď se neobjevila pouze u skupiny VOŠ.

Podle výsledů grafů jsme zjistili, že postoje respondentů k Ukrajincům jsou spíše neutrálního nebo pozitivního charakteru než negativního, a to u většiny dotazovaných skupin.

4.2.6 Postoje respondentů k Afroameričanům podle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání

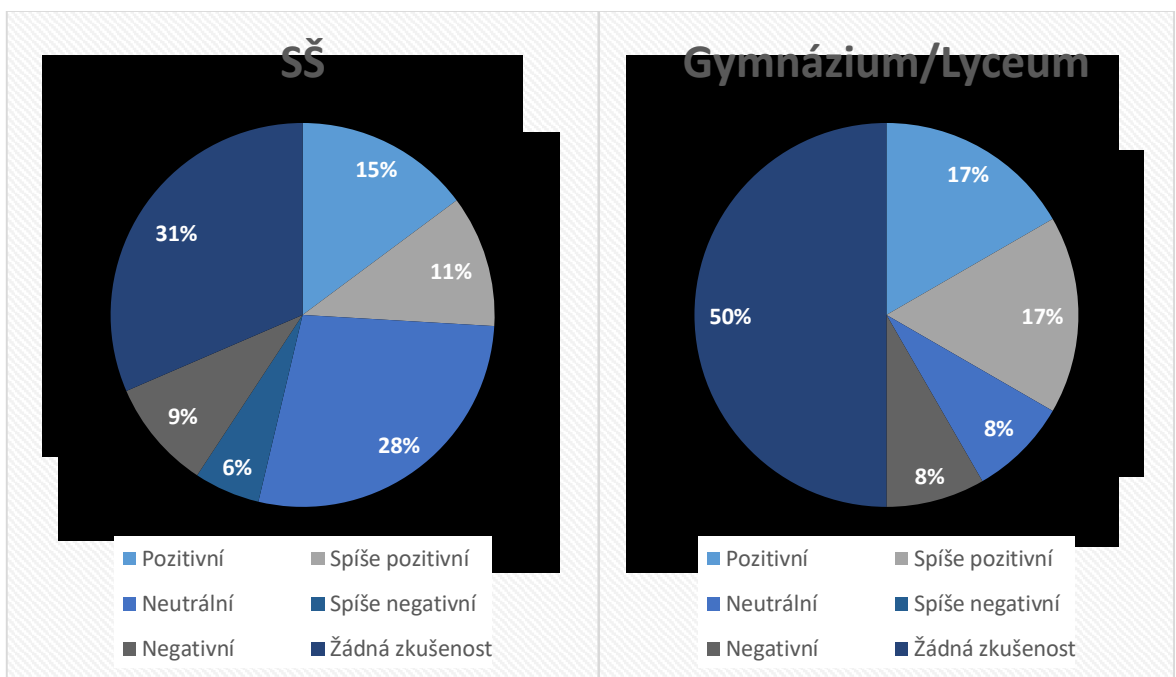
V následující podkapitole se zaměříme na to, jaké postoje k Afroameričanům zaujímají respondenti se základní školou, středním odborným učilištěm/střední odbornou školou bez maturity, střední školou s maturitou, gymnáziem/lyceem, vyšší odbornou školou a vysokou školou. Podstatou tohoto porovnání je zjistit, zda úroveň dosaženého vzdělání má vliv na postoje vůči Afroameričanům.

Graf 50 – Postoje – ZŠ – Afroam.

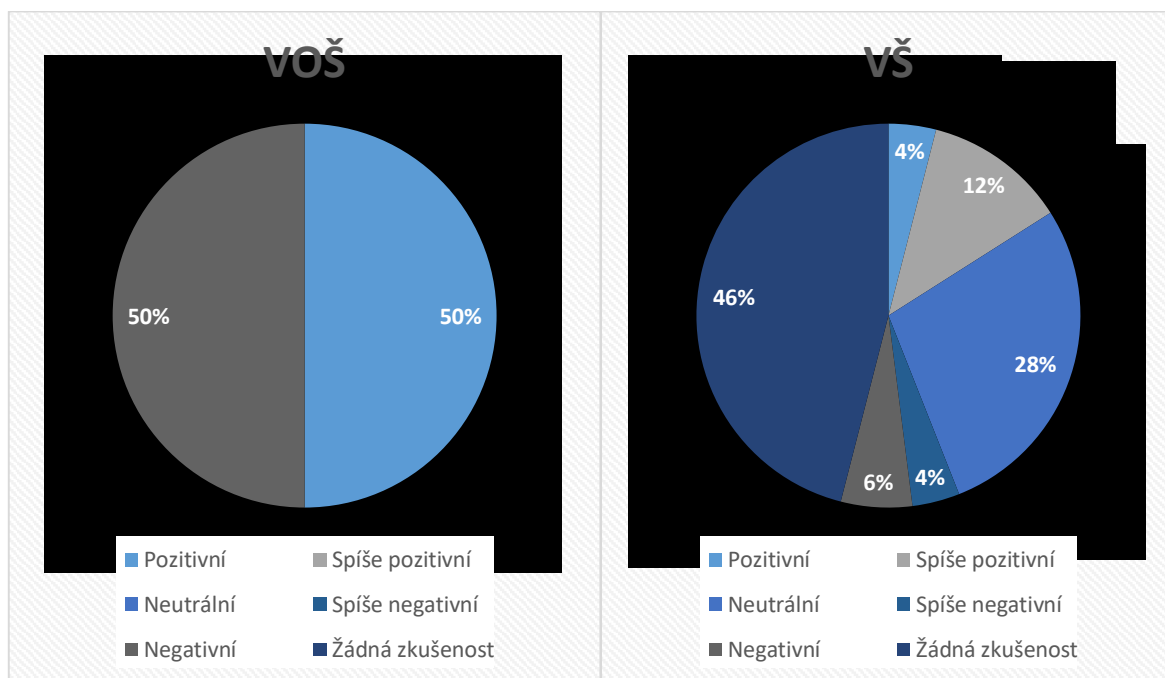
Graf 51 – Postoje – SOU/SOŠ – Afroam.

Graf 52 – Postoje – SŠ – Afroam.

Graf 53 – Postoje – Gym./Lyc. – Afroam.

Graf 54 – Postoje – VOŠ – Afroam.

Graf 55 – Postoje – VŠ – Afroam.

Poslední skupinou příslušníků jiného etnika či rasy jsou v tomto případě Afroameričané. Zaměřili jsme se tedy na postoje respondentů na základě jejich zkušenosti s Afroameričany. V této části se nachází spousta respondentů, kteří nemají s Afroameričany žádnou zkušenost, což není v naší zemi neobvyklé. Avšak objevili se i takoví respondenti, kteří mohli určit svůj postoj k této skupině na základě jejich zkušeností.

Jak jsme již zmínili, spousta respondentů nemá žádné zkušenosti s Afroameričany, to se projevilo i ve vysokých procentech odpovědí v našich grafech. Celkově se tedy odpověď „žádná zkušenost“ objevila u 5 z 6 dotazovaných skupin (nevyskytla se u skupiny VOŠ), a to v rozmezí 31–59 %.

Druhým nejvíce označovaným postojem byl postoj pozitivní, který byl uveden ve všech dotazovaných skupinách. Pozitivní postoj se u všech skupin pohyboval v rozmezí 4–50 %. Nejnižší procento respondentů (4 %), kteří uvedli tuto odpověď, byli ze skupiny VŠ. Naopak nejvyšší procento (50 %) zaujali respondenti ze skupiny VOŠ. V Ostatních skupinách se tato odpověď pohybovala v rozmezí 10–17 %.

Spíše pozitivní postoj jsme zaznamenali u 5 z 6 skupiny v 8–17 % případů. Jediná skupina, u které tato odpověď nebyla označena, byla skupina VOŠ. Spíše pozitivní postoj nebyl

zaujímán tolika respondenty, jako postoj pozitivní, ale velký rozdíl mezi těmito postoji nepanoval.

Postoje neutrální byly označeny v 5 z 6 skupin (nebyl označen ani jedním respondentem ve skupině VOŠ). Procentuálně nejvíce odpovědí „neutrální“ označili respondenti ze skupiny SŠ a VŠ, kde u obou skupin tato odpověď tvořila 28 % ze všech možných odpovědí. Celkově se tato odpověď tedy pohybovala u skupin, které ji označily, v rozmezí 6–28 %.

V následujících řádcích se zaměříme na negativně směřované odpovědi. Spíše negativní postoj tedy zaujímají respondenti pouze ze dvou skupin dotazovaných, a to ze skupiny SŠ a VŠ, kde se jejich odpovědi pohybují v rozmezí 4–6 %, u ostatních skupin jsme nezaznamenali ani jednu odpověď „spíše negativní“.

Poslední možnou odpovědí respondentů byla ta, že zaujímají negativní postoj k Afroameričanům. Tuto odpověď využili respondenti z 5 dotazovaných skupin. Respondenti s vystudovanou základní školou tuto možnost nevyužili. Negativní postoje se tedy u 5 z 6 dotazovaných skupin objevovali v rozmezí 6–50 %. Nejvíce u skupiny VOŠ, kde to bylo 50 %. U zbylých čtyř skupin se tato odpověď pohybovala v rozmezí 6–10 %.

Na základě získaných dat a jejich grafického zobrazení bychom mohli říct, že odpovědi byly různorodé, ale nelze říct, že by respondenti s vyšší dosaženým vzděláním měli lepší postoje k Afroameričanům, než respondenti, kteří mají nižší vzdělání.

4.3 Zodpovězení výzkumných otázek

Pomocí výpočtů a grafů jsme si první zodpověděli dílčí výzkumné otázky, které mají za cíl zodpovězení hlavní výzkumné otázky.

První výzkumná otázka: Jaká je národnost a úroveň dosaženého vzdělání respondentů?

Podle výše uvedeného grafu č. 3, který nalezneme v první části výsledků výzkumu, jsme zjistili, že národnost respondentů je ve 100 % česká, tzn. na otázku, zda je respondent Čech/Česka odpovědělo všech 200 dotazovaných „Ano“.

Druhou částí této dílčí otázky bylo zjištění úrovně dosaženého vzdělání respondentů. Jak nám již výše uvedený graf č. 4 ukázal, nejpočetnější skupinou respondentů byli respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou (27 %). Těsně za skupinou SŠ následovala skupina respondentů se středním odborným učilištěm/střední odbornou školou

bez maturity, a to 26 %. Třetí místo, které se velmi blížilo předchozí skupině (SOU/SOŠ) obsadila skupina respondentů s vystudovanou vysokou školou, a tato skupina čítala 25 % ze všech dotazovaných. Další skupiny nebyly tak četné jako první tři. Respondenti se základním vzděláním čítali 15 %, respondenti s vystudovaným gymnáziem/lyceem čítali 6 % a respondenti s vyšším odborným vzděláním tvořili pouze 1 % ze všech dotazovaných. Můžeme tedy říct, že tři skupiny (VŠ, SŠ a SOU/SOŠ) byly procentuálně poměrně vyvážené, u následujících skupin (ZŠ, Gymnázium/Lyceum a VOŠ) tomu tak bohužel nebylo.

S první výzkumnou otázkou také souvisí první dílčí cíl. Prvním dílčím cílem bylo zjistit národnost a úroveň dosaženého vzdělání respondentů, a to se nám podařilo. Můžeme tedy říct, že první dílčí cíl byl naplněn.

Druhá výzkumná otázka: Absolvovali respondenti během svého vzdělávání multikulturní výchovu nebo obdobný předmět?

Výše uvedený graf č. 5 nám ukázal, že velké množství respondentů neabsolvovalo během svého vzdělávání multikulturní výchovu ani obdobný předmět, který by se zabýval stejnou problematikou. Respondenti, kteří odpověděli, že takový předmět neabsolvovali během svého vzdělávání, čítali 77 % ze všech dotazovaných. O tom, že absolvovali multikulturní výchovu nebo podobný předmět nám vypovědělo 20 % respondentů. Poslední možnou odpovědí bylo „Nevím“. Takto odpověděla 3 % respondentů. Tito respondenti tedy nevědí, zda během svého vzdělávání absolvovali multikulturní výchovu nebo obdobný předmět. Tuto nevědomost můžeme přisuzovat více faktorům. Jedním z faktorů může být vyšší věk respondentů, který by mohl zapříčinit to, že si respondenti nepamatují všechny předměty, které kdy absolvovali. Další z mnoha možností je ta, že respondenti nevědí, které předměty mohou být považovány za podobné multikulturní výchově. Celkově jsme však zjistili kladné nebo záporné odpovědi u 97 % dotazovaných, takže můžeme říct, že třetí dílčí výzkumná otázka byla z velké části zodpovězena.

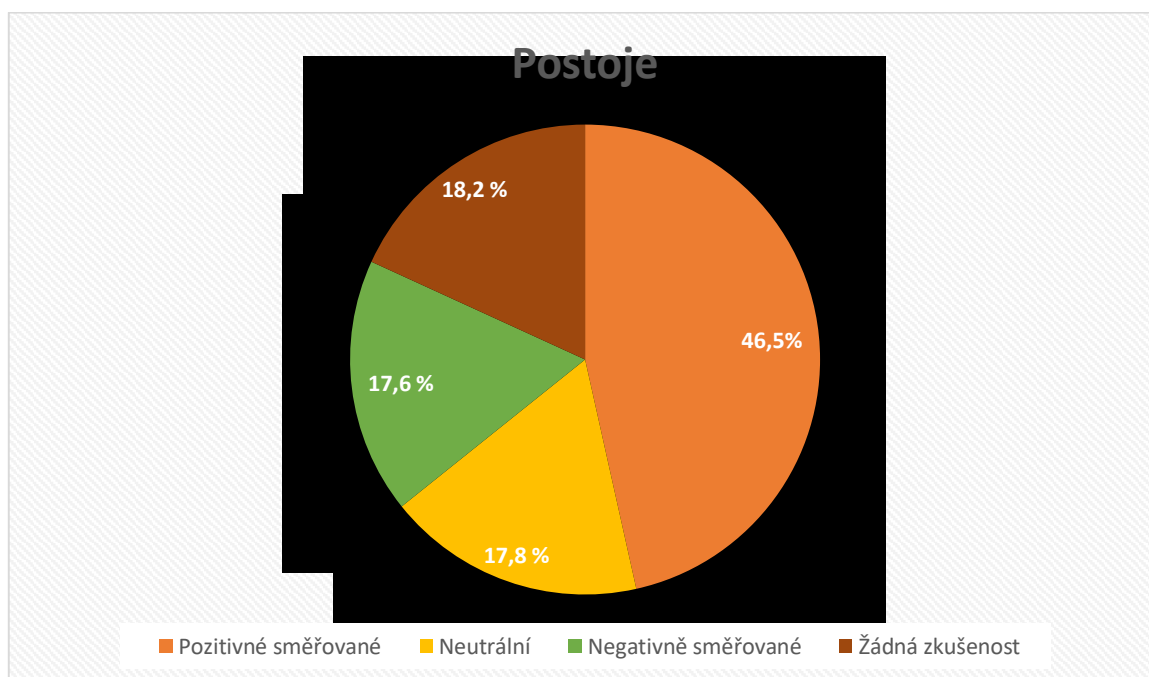
S druhou výzkumnou otázkou také souvisí druhý dílčí cíl. Druhým dílčím cílem bylo zjistit, zda respondenti absolvovali během svého vzdělávání multikulturní výchovu nebo obdobný předmět. I když většina odpovědí respondentů byla záporná a u 3 % respondentů se nám nepodařilo získat kladnou nebo zápornou odpověď, můžeme říct, že druhý dílčí cíl byl z velké části naplněn.

Třetí výzkumná otázka: Jaké mají respondenti postoje k lidem jiného etnika či rasy na základě jejich zkušeností s nimi?

V této otázce jsme zahrnuli všechny odpovědi, které se týkaly jednotlivých skupin příslušníků určitého etnika či rasy. Dále jsme rozdělili odpovědi na pozitivně směřované, neutrální, negativně směřované a na odpověď „žádná zkušenost“.

Podle níže uvedeného grafu č. 56 můžeme vidět, že 46,5 % respondentů má vůči lidem jiného etnika či rasy pozitivně směřované postoje – označili odpověď „pozitivní“ nebo „spíše pozitivní“. Další 17,8 % dotazovaných uvedlo, že jejich postoj na základě jejich zkušeností lidmi jiného etnika či rasy je neutrální. Celých 17,6 % respondentů poté uvedlo, že jejich postoje jsou negativně směřované – označili odpověď „negativní“ nebo „spíše negativní“. Poslední skupinou byli respondenti, kteří uvedli alespoň v jednom případě (u alespoň jedné skupiny příslušníků jiného etnika či rasy), že s nimi nemá zkušenost žádnou.

Abychom získali správná procenta daných odpovědí, zahrnuli jsme do výpočtů i grafu všech 1200 odpovědí respondentů. Procentuálně tedy převažují pozitivně směřované odpovědi respondentů. Můžeme tedy říct, že respondenti mají převážně pozitivní postoje k lidem jiného etnika či rasy na základě jejich zkušeností s nimi.

Graf 56 – Postoje respondentů

Se třetí dílčí výzkumnou otázkou souvisí třetí dílčí výzkumný cíl, kterým bylo zjistit, jaké jsou postoje respondentů k lidem jiného etnika či rasy na základě jejich zkušeností s nimi.

I tento dílčí cíl se nám podařilo naplnit, protože jsme dokázali zjistit postoje všech respondentů.

4.4 Ověřování hypotéz

Pro náš výzkum jsme určili dvě hypotézy, které v následující kapitole ověříme. Hypotézy zní následovně:

H_{01} : Češi s vystudovanou střední školou s maturitou nebo gymnáziem/lyceem mají stejné postoje k lidem jiného etnika či rasy jako Češi s vystudovaným středním odborným učilištěm/střední odbornou školou bez maturity nebo základní školou.

H_{A1} : Češi s vystudovanou střední školou s maturitou nebo gymnáziem/lyceem mají více pozitivní postoje k lidem jiného etnika či rasy než Češi s vystudovaným středním odborným učilištěm/střední odbornou školou bez maturity nebo základní školou.

H_{02} : Češi s vystudovanou vysokou nebo vyšší odbornou školou mají stejné postoje k lidem jiného etnika či rasy jako Češi s vystudovanou střední školou s maturitou nebo gymnáziem/lyceem.

H_{A2} : Češi s vystudovanou vysokou nebo vyšší odbornou školou mají více pozitivní postoje k lidem jiného etnika či rasy než Češi s vystudovanou střední školou s maturitou nebo gymnáziem/lyceem.

Pro ověření jednotlivých hypotéz jsme využili data z otázek č. 4 a 14. Při ověřování těchto hypotéz jsme využili data, která jsme zadali do programu Excel, kde jsme vytvořili kontingenční tabulku. Po zasazení dat do kontingenční tabulky jsme určili marginální (okrajové) četnosti, a poté vypočítali očekávanou četnost ke každé samostatné hodnotě. Poté jsme pro každé pole kontingenční tabulky vypočítali hodnotu χ^2 , a to podle vzorce $\frac{(P-O)^2}{O}$. Pro vypočítání testového kritéria χ^2 jsme využili součet hodnot ze vzorce pro každé jednotlivé pole kontingenční tabulky (sečetli jsme všechny hodnoty). Poté bylo potřeba zjistit stupeň volnosti, aby bylo možné odmítnout či přijmout nulovou hypotézu. Stupně volnosti jsme vypočítali pomocí vzorce $f = (r - 1) * (s - 1)$. V této rovnici r označuje počet řádků v kontingenční tabulce a s označuje počet sloupců v kontingenční tabulce. Dále bylo třeba určit hladinu významnosti, kterou jsme zvolili 0,010. Výsledek χ^2 jsme porovnali s kritickými hodnotami testového kritéria chí-kvadrát, kde jsme se řídili sloupcem určeným pro hladinu významnosti 0,010 a řádkem pro stupně volnosti 2.

Kritická hodnota v tomto případě byla 9,210. Tento výpočet hladiny významnosti i stupně volnosti jsme využili pro ověření obou hypotéz.

U první ověřované hypotézy nám vyšel výsledek $\chi^2 = 0,552$ a kritická hodnota testového kritéria chí-kvadrát je 9,210. Ze získaných výsledků tedy vyplývá, že hypotézu H_{A1} musíme odmítnout, tudíž nemůžeme odmítnout hypotézu H_{01} . To znamená, že nemůžeme říct, že by Češi, kteří mají vystudovanou střední školu s maturitou nebo gymnázium/lyceum, měli více pozitivní postoje k lidem jiného etnika či rasy než Češi s vystudovaným středním odborným učilištěm/střední odbornou školou bez maturity nebo základní školou.

U druhé ověřované hypotézy nám vyšel výsledek $\chi^2 = 8,856$ a kritická hodnota testového kritéria chí-kvadrát zůstává stejná jako u prověrování první hypotézy, tudíž 9,210. Ze získaných výsledků tedy vyplývá, že hypotézu H_{A2} musíme také odmítnout. To nás vede opět k závěru, že nemůžeme odmítnout hypotézu H_{02} . To znamená, že nemůžeme říct, že by Češi, kteří mají vystudovanou vysokou nebo vyšší odbornou školu, měli více pozitivní postoje k lidem jiného etnika či rasy než Češi s vystudovanou střední školou nebo gymnázium/lyceem.

Kvůli odmítnutí první i druhé hypotézy můžeme říct, že s velkou pravděpodobností neexistuje vztah mezi úrovní dosaženého vzdělání Čechů a jejich postojem vůči lidem jiného etnika či rasy.

5 SHRNUTÍ VÝZKUMU

Náš výzkum byl zaměřen na problematiku postojů Čechů vůči lidem jiného etnika či rasy na základě jejich vzdělání. Během studia odborné tematické literatury jsme dospěli k závěru, že multikulturní výchova je sice zařazena do rámcových vzdělávacích programů, ale existují zde překážky, které brání naplňování jejich cílů.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 200 respondentů. Nejednalo se o určitou skupinu lidí. Dotazník byl distribuován na sociálních sítích, takže respondenti byli různého věku, pohlaví a měli různá vzdělání. Jednu vlastnost však měli společnou, a to byla ta, že všichni dotazovaní byli Češi. Dotazník obsahoval 19 otázek, které byly dvou druhů – otevřené a uzavřené. Převažovaly však otázky uzavřené s možností více odpovědí. Ze získaných dat z dotazníků jsme pro přehlednost vytvořili grafické zpracování dat (grafy), které nám následně pomohly při výpočtech, které byly nutné pro přijetí nebo odmítnutí hypotéz.

Abychom mohli říct, zda byl naplněn hlavní výzkumný cíl, je třeba zodpovědět hlavní výzkumnou otázku: **Má úroveň dosaženého vzdělání Čechů vliv na jejich postoje vůči lidem jiného etnika či rasy?** Odpověď na hlavní výzkumnou otázku jsme získali pomocí celého výzkumného šetření. S odpovědí na hlavní výzkumnou otázku nám pomohly dílčí výzkumné otázky. Pomocí výpočtů testového kritéria χ^2 a poté jeho porovnáním s kritickou hodnotou pro zvolený stupeň volnosti 0,010, jsme zjistili, že můžeme odmítnout obě alternativní hypotézy. Obě tyto hypotézy vypovídaly o tom, že respondenti s vyšším vzděláním mají více pozitivní postoje k lidem jiného etnika či rasy než lidé s nižším vzděláním. Díky těmto získaným informacím můžeme odpovědět na hlavní výzkumnou otázku: Úroveň dosaženého vzdělání Čechů nemá vliv na jejich postoje vůči lidem jiného etnika či rasy. Odpovědí na hlavní výzkumnou otázku jsme potvrdili, že byl naplněn hlavní výzkumný cíl: **Zjistit, zda má úroveň dosaženého vzdělání Čechů vliv na jejich postoje vůči lidem jiného etnika či rasy.**

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, zda úroveň dosaženého vzdělání Čechů má vliv na jejich postoje vůči lidem jiného etnika či rasy. Dále jsme také chtěli zjistit, jaké množství respondentů absolvovalo během svého vzdělávání předmět multikulturní výchova nebo obdobný předmět, který by mohl pozitivním způsobem ovlivnit jejich postoje právě vůči příslušníkům jiných etnik či ras.

Bakalářská práce byla rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. První část byla teoretická a byla zaměřena na definování a osvětlení základních pojmů, které se týkaly tématu bakalářské práce, a také na problematiku multikulturní výchovy ve vzdělávání. Praktická část bakalářské práce byla zaměřena na popis výzkumu, výzkumných otázek a cílů, zpracování dat z dotazníkového šetření, odpovědi na výzkumné otázky a ověřování hypotéz. Pro ověření hypotéz byl použit test nezávislosti chí-kvadrát, díky kterému jsme odmítli obě alternativní hypotézy. Byl naplněn hlavní výzkumný cíl, jehož výsledkem bylo zjištění, že úroveň dosaženého vzdělání Čechů nemá vliv na jejich postoje vůči lidem jiného etnika či rasy.

V příloze bakalářské práce nalezneme také nevyplněný dotazník, který byl použit pro získání potřebných dat k výzkumu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BARŠA, Pavel, 2003. *Politická teorie multikulturalismu*. In PREISSOVÁ KREJČÍ, Andrea, 2016. *Za hranice multikulturalismu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 9788024449661.
2. ERIKSEN, Thomas Hylland, 2008. *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-465-6.
3. GAVORA, Peter., 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, Edice pedagogické literatury. ISBN 8085931796
4. GULOVÁ, Lenka, 2012. *Aktivizace sociálně znevýhodněných skupin v pedagogické praxi a výzkumu*. Brno: Masarykova univerzita. Sociálně pedagogický výzkum. ISBN 9788021060302.
5. GULOVÁ, Lenka a Radim ŠÍP, ed., 2013. *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024743684.
6. HARTL, Pavel, 2004. *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 8071788031.
7. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2000. *Psychologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 807178303x.
8. HLADÍK, Jakub, 2006. *Multikulturní výchova: (socializace a integrace menšin)*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 73 s. Učební texty vysokých škol. ISBN 8073184249.
9. CHRÁSKA, Miroslav., 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
10. JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka et al., 2021. *Etnické skupiny, hranice a identity*. 2., brožované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. Etnologická řada. ISBN 9788073255275.
11. JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka a Tomáš HIRT, 2005. *Policiista v multikulturním prostředí: informační manuál pro Policii ČR*. Praha: Člověk v tísni - společnost při ČT. ISBN 80-903510-1-8.

12. KUTNOHORSKÁ, Jana, 2013. *Multikulturní ošetřovatelství pro praxi*. Praha: Grada. Sestra (Grada). ISBN 9788024744131.
13. MALINA, Jaroslav, 2011. *Encyklopedie antropologie* [online]. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, [cit. 2022-04-09]. Elportál. Dostupné z: <http://is.muni.cz/elportal/?id=962501>. ISBN 978-80-210-5716-6. ISSN 1802-128X.
14. MOREE, Dana, 2015. *Základy interkulturního soužití*. Praha: Portál. ISBN 9788026209157.
15. MOREE, Dana, JANSKÁ, Iva, ed., 2008. *Než začneme s multikulturní výchovou: od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu*. In PREISSOVÁ KREJČÍ, Andrea, 2016. *Za hranice multikulturalismu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 9788024449661.
16. MORVAYOVÁ, Petra a Dana MOREE, 2009. *Dvakrát měř, jednou řež: od multikulturní výchovy ke vhledu*. Praha: Člověk v tísni. ISBN 9788086961866.
17. PREISSOVÁ KREJČÍ, Andrea, 2016. *Za hranice multikulturalismu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 9788024449661.
18. PREISSOVÁ KREJČÍ, Andrea a Jaroslav ŠOTOLA, ed., 2012. *Metodika pro realizaci multikulturní výchovy formou zážitkové pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 9788024431406.
19. PRŮCHA, Jan, 2001. *Multikulturní výchova: teorie - praxe - výzkum*. Praha: ISV. Pedagogika (ISV). ISBN 8085866722.
20. PRŮCHA, Jan, 2004. Multikulturní výchova; problémy spojené s její realizací. <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/32/MULTIKULTURNI-VYCHOVA-PROBLEMY-SPOJENE-S-JEJI-REALIZACI.html> [online]. 2004, 1 [cit. 2022-04-11]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/32/MULTIKULTURNI-VYCHOVA-PROBLEMY-SPOJENE-S-JEJI-REALIZACI.html>
21. PRŮCHA, Jan, 2007. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 2., rozš. vyd. Praha: Portál. Psychologie (Portál). ISBN 9788073672805.

22. PRŮCHA, Jan, 2011. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Triton. ISBN 9788073875022.
23. SKALKOVÁ, Jarmila, 2007. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024718217.
24. SKUTIL, Martin, 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.
25. ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
26. TURNER, Bryan S., 2006. *The Cambridge Dictionary of Sociology*. Cambridge: Cambridge University Press, 708 s. ISBN 978-0-511-37145-5.
27. VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ, 2011. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024733579.

LEGISLATIVA

28. ČESKO. § 2 odst. 1 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů - znění od 1. 7. 2017. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 12. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-273#p2-1>
29. ČESKO. § 2 odst. 2 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů - znění od 1. 7. 2017. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 12. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-273#p2-2>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Afroam.	Afroameričané
apod.	a podobně
č.	číslo
Gym.	Gymnázium
Lyc.	Lyceum
s.	strana
SOŠ	střední odborná škola
SŠ	střední škola
tzn.	to znamená
VOŠ	vyšší odborná škola
VŠ	vysoká škola
ZŠ	základní škola

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Věk.....	28
Graf 2 – Pohlaví	29
Graf 3 – Národnost.....	30
Graf 4 – Nejvyšší dosažené vzdělání	31
Graf 5 – Absolvování multikulturní výchovy či obdobného předmětu.....	32
Graf 6 – Probírání tématu historie a tradice jiného etnika či rasy během studia	33
Graf 7 – Navštěvování školy lidmi jiného etnika či rasy	34
Graf 8 – Setkávání se s lidmi jiného etnika či rasy ve škole	35
Graf 9 – Setkávání se s lidmi jiného etnika či rasy v zaměstnání/škole.....	36
Graf 10 – Setkávání se s lidmi jiného etnika či rasy ve volném čase	37
Graf 11 – Příslušníci jiného etnika či rasy v okolí bydliště.....	38
Graf 12 – Postoj k přistěhování se lidí jiného etnika či rasy	39
Graf 13 – Četnost setkávání se s lidmi jiného etnika či rasy	40
Graf 14 – Postoje k příslušníkům jiného etnika či rasy na základě zkušenosti	41
Graf 15 – Zkušenosti s příslušníky jiného etnika či rasy.....	43
Graf 16 – Konflikt s příslušníkem jiného etnika či rasy.....	44
Graf 17 – Znalost historie, tradic zvyků lidí jiného etnika či rasy.....	45
Graf 18 – Vnímání migrační vln	46
Graf 19 – Zájem o začleňování lidí jiného etnika či rasy do společnosti.....	47
Graf 20 – Postoje – ZŠ – Vietnamci	48
Graf 21 – Postoje – SOU/SOŠ – Vietnamci	48
Graf 22 – Postoje – SŠ – Vietnamci.....	49
Graf 23 – Postoje – Gym./Lyc. – Vietnamci	49
Graf 24 – Postoje – VOŠ – Vietnamci	49
Graf 25 – Postoje – VŠ – Vietnamci	49
Graf 26 – Postoje – ZŠ – Romové	50
Graf 27 – Postoje – SOU/SOŠ – Romové	50
Graf 28 – Postoje – SŠ – Romové.....	51
Graf 29 – Postoje – Gym./Lyc. – Romové	51
Graf 30 – Postoje – VOŠ – Romové	51
Graf 31 – Postoje – VŠ – Romové	51
Graf 32 – Postoje – ZŠ – Slováci.....	53
Graf 33 – Postoje – SOU/SOŠ – Slováci.....	53
Graf 34 – Postoje – SŠ – Slováci	54

Graf 35 – Postoje – Gym./Lyc. – Slováci.....	54
Graf 36 – Postoje – VOŠ – Slováci.....	54
Graf 37 – Postoje – VŠ – Slováci.....	54
Graf 38 – Postoje – ZŠ – Maďari.....	56
Graf 39 – Postoje – SOU/SOŠ – Maďari	56
Graf 40 – Postoje – SŠ – Maďari	57
Graf 41 – Postoje – Gym./Lyc. – Maďari.....	57
Graf 42 – Postoje – VOŠ – Maďari.....	57
Graf 43 – Postoje – VŠ – Maďari	57
Graf 44 – Postoje – ZŠ – Ukrajinci	60
Graf 45 – Postoje – SOU/SOŠ – Ukrajinci.....	60
Graf 46 – Postoje – SŠ – Ukrajinci	61
Graf 47 – Postoje – Gym./Lyc. – Ukrajinci.....	61
Graf 48 – Postoje – VOŠ – Ukrajinci.....	61
Graf 49 – Postoje – VŠ – Ukrajinci.....	61
Graf 50 – Postoje – ZŠ – Afroam.....	63
Graf 51 – Postoje – SOU/SOŠ – Afroam.	63
Graf 52 – Postoje – SŠ – Afroam.....	63
Graf 53 – Postoje – Gym./Lyc. – Afroam.	63
Graf 54 – Postoje – VOŠ – Afroam.	64
Graf 55 – Postoje – VŠ – Afroam.	64
Graf 56 – Postoje respondentů.....	67

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK POSTOJE ČECHŮ VŮČI LIDEM JINÉHO ETNIKA ČI RASY NA ZÁKLADĚ JEJICH VZDĚLÁNÍ

Vážení respondenti,

Jmenuji se Natálie Druláková a jsem studentkou sociální pedagogiky na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Tento dotazník, který je vám předkládán, je podkladem pro mou bakalářskou práci s názvem Postoje Čechů vůči lidem jiného etnika či rasy na základě jejich vzdělání. V následujícím dotazníku bych vás chtěla požádat o pravdivé vyplnění otázek. V otázkách označíte jednu z odpovědí, více odpovědí najednou nebo vepište odpověď vlastní.

Tento dotazník je určen pouze pro Čechy. Tímto se chci omluvit respondentům, kteří by chtěli dotazník vyplnit, ale Češi nejsou.

(Etnikum je souhrn jedinců sdílejících společnou etnicitu. Používá se také jako synonymum pro etnickou skupinu, národ a kmen. Příslušníky etnika spojuje pocit sounáležitosti, víra ve společný původ a dějiny, společné označení sama sebe neboli etnonymum, a kulturní prvky, tradice a mentalita odlišující je od jiných etnik.)

1. Věk:

2. Pohlaví: Muž Žena

3. Jste Čech/Češka? Ano Ne

4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Základní škola Střední odborné učiliště/ střední odborná škola bez maturity

Střední škola s maturitou Gymnázium/Lyceum

Vyšší odborná škola Vysoká škola

5. Měl/a jste někdy během svého studia předmět multikulturní výchova nebo obdobný předmět?

Ano Ne Nevím

6. Probírali jste ve škole historii a tradice lidí jiných etnik či ras? (Romů, Vietnamců, Ukrajinců, Slováků, Maďarů, Afroameričanů apod.)

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

7. Navštěvovali Vaši školu příslušníci jiného etnika či rasy?

- Ano – Romové Ano – Slováci Ano – Vietnamci
 Ano – Ukrajinci Ano – Maďaři Ano – Afroameričané
 Ano – Jiní Ne

8. Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a „Ano“, na jaké škole/školách to bylo? (Možnost více odpovědí)

- ZŠ SOU/SOŠ SŠ Gymnázium/Lyceum
 VOŠ VŠ

9. Setkáváte se s příslušníky jiného etnika či rasy ve svém zaměstnání/škole? (Pokud nejste zaměstnaný/á ani nechodíte do školy, označte odpověď „Ne“; Možnost více odpovědí)

- Ano – s Romy Ano – se Slováky Ano – s Vietnamci
 Ano – s Ukrajinci Ano – s Maďary Ano – s Afroameričany
 Ano – s jinými Ne

10. Setkáváte se s příslušníky jiného etnika či rasy ve svém volném čase? (Možnost více odpovědí)

- Ano – s Romy Ano – se Slováky Ano – s Vietnamci
 Ano – s Ukrajinci Ano – s Maďary Ano – s Afroameričany
 Ano – s jinými Ne

11. Žijí ve vašem okolí příslušníci jiného etnika či rasy? (Možnost více odpovědí)

- Ano – Romové Ano – Slováci Ano – Vietnamci
 Ano – Ukrajinci Ano – Maďaři Ano – Afroameričané
 Ano – Jiní Ne

12. Vadilo by vám, kdyby se do vašeho okolí přistěhovali příslušníci jiného etnika či rasy? (Možnost více odpovědí)

- Ano – Romové Ano – Slováci Ano – Vietnamci
 Ano – Ukrajinci Ano – Maďaři Ano – Afroameričané
 Ano – Jiní Ne

13. S příslušníky kterých etnik či ras se setkáváte nejčastěji? (Možnost více odpovědí)

- s Romy se Slováky s Vietnamci
 s Ukrajinci s Maďary s Afroameričany s jinými

14. Jaký je Váš postoj k jednotlivým skupinám příslušníků jiného etnika či rasy na základě Vašich zkušeností s nimi?

Váš postoj	Vietnamci	Romové	Slováci	Maďaři	Ukrajinci	Afroameričané
Pozitivní						
Spíše pozitivní						
Neutrální						
Spíše negativní						
Negativní						
Žádná zkušenost						

15. Jaké máte zkušenosti s příslušníky jiných etnik či ras, než s těmi, které byly zmíněny v předchozí otázce?

- Pozitivní Spíše pozitivní Neutrální Spíše negativní
 Negativní Žádná zkušenost

16. Měl/a jste někdy konflikt s příslušníkem jiného etnika či rasy? (Možnost více odpovědí)

- Ano – s Romy Ano – se Slováky Ano – s Vietnamci
 Ano – s Ukrajinci Ano – s Maďary Ano – s Afroameričany
 Ano – s jinými Ne

17. Znáte historii, tradice a zvyky lidí jiného etnika či rasy?

- Ano Spíše ano Spíše ne Ne

18. Jak vnímáte současné migrační vlny?

- Pozitivně Spíše pozitivně Neutrálně
 Spíše negativně Negativně

19. Zajímáte se o způsoby začleňování lidí jiných etnik či ras do naší společnosti?

- Ano Spíše ano Spíše ne Ne

Vážení respondenti, tímto bych vám chtěla poděkovat za vyplnění dotazníku a tím i za pomoc s výzkumem k bakalářské práci.